

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA MAMBO YA NJE NA USHIRIKIANO
WA AFRIKA MASHARIKI**

**HOTUBA YA MHESHIMIWA BALOZI LIBERATA RUTAGERUKA
MULAMULA (MB), WAZIRI WA MAMBO YA NJE NA USHIRIKIANO
WA AFRIKA MASHARIKI AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA
MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA
2021/2022**

Mhe. Balozi Liberata R. Mulamula (Mb), Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki, akiapishwa kuwa Mbunge wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania tarehe 01 Aprili, 2021 Bungeni jijini Dodoma

Mei 2021

Dodoma

Mhe. *Balozi* Liberata Rutageruka Mulamula (Mb)
Waziri

Mhe. *Balozi* Mbarouk Nassor Mbarouk (Mb)
Naibu Waziri

Mhe. *Balozi* Joseph Edward Sokoine
Katibu Mkuu

Mhe. *Balozi* Fatma Mohammed Rajab
Naibu Katibu Mkuuu

YALIYOMO

YALIYOMO	i
ORODHA YA VIFUPISHO	iii
1.0 UTANGULIZI.....	1
2.0 MISINGI YA SERA YA TANZANIA KATIKA UHUSIANO WA KIMATAIFA	7
3.0 TATHMINI YA HALI YA UCHUMI, SIASA, ULINZI NA USALAMA DUNIANI KWA MWAKA WA FEDHA 2020/2021	9
3.1 Hali ya Uchumi.....	9
3.2 Hali ya Siasa, Ulinzi na Usalama	10
4.0 MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2020/2021	17
Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021	20
Mapato.....	20
Fedha Zilizoidhinishwa.....	21
Fedha Zilizopokelewa na Kutumika	21
4.1 Kusimamia na Kuratibu Masuala ya Uhusiano Baina ya Tanzania na Nchi Nyingine	22
4.1.1 Utekelezaji wa Diplomasia ya Uchumi	22
4.1.2 Ushirikiano wa Tanzania na Nchi za Afrika.....	23
4.1.3 Ushirikiano wa Tanzania na Nchi za Asia na Australasia	31
4.1.4 Ushirikiano wa Tanzania na Nchi za Mashariki ya Kati.....	37
4.1.5 Ushirikiano wa Tanzania na Nchi za Ulaya na Amerika	40
4.2 Kuratibu Masuala ya Ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa	50
4.3 Kufuatilia na Kusimamia Utekelezaji wa Mikataba ya Kimataifa na Hati za Makubaliano	83

4.4	Kuratibu Masuala ya Itifaki, Uwakilishi na Huduma za Kikonseli.....	87
4.4.1	Ziara za Viongozi wa Kitaifa na Mashirika ya Kikanda na Kimataifa Kutoka Nje ya Nchi	87
4.4.2	Ziara za Viongozi wa Kitaifa Nje ya Nchi	95
4.4.3	Kuanzisha na Kusimamia Huduma za Kikonseli.....	97
4.5	Uratibu wa Watanzania Wanaoishi Nje ya Nchi (Diaspora)	99
4.6	Elimu kwa Umma	100
4.7	Utawala na Maendeleo ya Watumishi.....	102
4.7.1	Uteuzi wa Viongozi	102
4.7.2	Mafunzo	103
4.7.3	Upandishaji Vyeo	103
4.7.4	Kubadilisha Kada Watumishi	104
4.7.5	Uhamisho	104
4.8	Kuratibu na Kusimamia Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo ya Wizara na Taasisi Zilizo Chini ya Wizara	104
4.8.1	Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo ya Wizara	104
4.8.2	Utekelezaji wa Majukumu ya Taasisi Zilizo Chini ya Wizara	105
5.0	CHANGAMOTO ZILIZOPO NA HATUA ZILIZOCHUKULIWA	112
6.0	SHUKRANI.....	113
7.0	MALENGO YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	117
8.0	MALENGO YA TAASISI ZILIZO CHINI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	119
9.0	MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	122
10.0	HITIMISHO.....	124

ORODHA YA VIFUPISHO

AfCFTA	- African Continental Free Trade Area
AfDB	- African Development Bank
AICC	- Arusha International Conference Centre
APRM	- African Peer Review Mechanism
CFR	- Centre for Foreign Relations
COMESA	- Common Market for Eastern and Southern Africa
DRC	- Democratic Republic of Congo
EAC	- East African Community
EPA	- Economic Partnership Agreement
km	- Kilometa
kV	- Kilovolt
MINUSCA	- United Nations Multidimensional Intergrated Stabilization Mission in the Central African Republic
MONUSCO	- United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of Congo.

MW	-	Megawatt
OACPS	-	Organisation of African, Caribbean and Pacific States
OSBP	-	One Stop Border Post
SADC	-	Southern African Development Community
TEHAMA	-	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
UNESCO	-	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNDP	-	United Nations Development Programme
UNIDO	-	United Nations Industrial Development Organisation
UNIFIL	-	United Nations Interim Force in Lebanon
UVIKO-19	-	Ugonjwa wa Homa Kali ya Mapafu unaosababishwa na Virusi vya Korona

1.0 UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo katika Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupokea na kujadili taarifa ya utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021 na pia lijadili na kupitisha Mpango na Bajeti ya Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022.

2. **Mheshimiwa Spika**, naomba nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunijalia afya njema na kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu siku ya leo. Kwa kuwa Hotuba hii ya Bajeti ni ya kwanza nikiwa Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki, napenda kumshukuru Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuniamini na kuiteua kuongoza Wizara hii. Napenda kumhakikishia Mheshimiwa Rais kuwa nitafanya kazi kwa uwezo wangu wote na kwa kudra za Mwenyezi Mungu nitatekeleza majukumu yangu ipasavyo katika kuleta maendeleo ya Taifa letu.

3. Mheshimiwa Spika, itakumbukwa kwamba, tarehe 17 Machi, 2021 Taifa lilipata msiba mzito wa kuondokewa na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Awamu ya Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Aidha, tarehe 24 Julai, 2020 tulimpoteza Mheshimiwa Benjamin William Mkapa, Rais Mstaafu wa Awamu ya Tatu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; na tarehe 17 Februari, 2021 tuliwapoteza Mheshimiwa Maalim Seif Sharif Hamad, aliyekuwa Makamu wa Kwanza wa Rais wa Zanzibar na Mheshimiwa Balozi Mhandisi John William Hebert Kijazi, aliyekuwa Katibu Mkuu Kiongozi. Naomba kutumia nafasi hii kuungana na Waheshimiwa Mawaziri wenzangu waliotangulia kuwasilisha Hotuba zao kutoa pole kwa Mheshimiwa Rais, familia, ndugu, jamaa, marafiki na Watanzania wote kwa ujumla kwa misiba hii mizito. Wizara yangu inatambua na kuthamini mchango mkubwa wa viongozi hawa katika kukuza taswira ya nchi yetu kimataifa na mahusiano ya kidiplomasia baina yetu na nchi mbalimbali.

4. Mheshimiwa Spika, natumia nafasi hii pia kutoa shukrani za dhati kwa nchi marafiki na jumuiya ya kimataifa kwa kuonesha mshikamano, kutufariji na kushiriki nasi katika kipindi cha majonzi makubwa kwa Taifa letu.

5. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee naomba kutoa shukrani kwa Umoja wa Mataifa kwa uamuzi wake wa kuitisha kikao rasmi cha Baraza Kuu la Umoja huo kwa ajili ya kumuenzi na kumkumbuka Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Awamu ya Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kilichofanyika tarehe 16 Aprili, 2021 Makao Makuu ya Umoja wa Mataifa jijini New York, Marekani. Kupitia kikao hicho, Nchi Wanachama wa Umoja wa Mataifa zilielezea mafanikio makubwa ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania yaliyopatikana chini ya Uongozi wa Hayati Dkt. Magufuli katika kuboresha huduma za jamii kama vile elimu, maji, afya, nishati na miundombinu ya usafirishaji. Tunawashukuru sana.

6. Mheshimiwa Spika, vilevile, naomba kutoa pole kwako na Bunge lako Tukufu kufuatia vifo vya Waheshimiwa Khatibu Said Haji aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Konde, Zanzibar aliyefariki tarehe 20 Mei, 2021; Mhandisi Atashasta Justus Nditiye aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Muhambwe Mkoa wa Kigoma, aliyefariki tarehe 12 Februari, 2021; na Martha Jachi Umbulla aliyekuwa Mbunge wa Viti Maalum Mkoa wa Manyara, aliyefariki tarehe 21 Januari, 2021. Mwenyezi Mungu azipumzishe roho za marehemu mahala pema peponi. Amina.

7. **Mheshimiwa Spika**, kipekee kabisa na kwa moyo mkunjufu napenda kutumia nafasi hii kumpongeza kwa dhati Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan kwa kuapishwa kuwa Rais wa Awamu ya Sita wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Vilevile, nawapongeza Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango, kwa kuteuliwa kuwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), kwa kuaminiwa na kuendelea kushika nafasi ya Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Tuna imani na uongozi mpya ulioingia madarakani kuendelea kudumisha amani na Muungano wetu, kusukuma mbele gurudumu la maendeleo na kuimarisha mahusiano ya kidiplomasia na jumuiya ya kimataifa.

8. **Mheshimiwa Spika**, nampongeza pia Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi kwa kuchaguliwa kuwa Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi; Mheshimiwa Othman Masoud Othman Sharif kwa kuteuliwa kuwa Makamu wa Kwanza wa Rais wa Zanzibar; na Mheshimiwa Hemed Suleiman Abdulla kwa kuteuliwa kuwa Makamu wa Pili wa Rais wa Zanzibar.

9. **Mheshimiwa Spika**, nchi yetu imeweka historia ya kujivunia na kuigwa duniani kwa namna

ilivyopata uongozi mpya wa juu wa Serikali kufuatia vifo vya Viongozi Wakuu waliokuwa madarakani. Mabadiliko hayo yalifanyika kulingana na misingi ya Katiba. Hatua hii ni kielelezo cha ukomavu, uimara wa demokrasia na misingi ya utawala wa sheria.

10. *Mheshimiwa Spika*, napenda kutumia fursa hii kumpongeza tena Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa hotuba yake aliyowasilisha hapa Bungeni ambayo imetoa dira na mwongozo wa utekelezaji wa kazi za Serikali kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022. Nawapongeza pia Waheshimiwa Mawaziri wenzangu walionitangulia kuwasilisha hotuba zao katika Bunge hili la Bajeti.

11. *Mheshimiwa Spika*, napenda kukupongeza wewe binafsi kwa uongozi wako madhubuti katika uendeshaji wa shughuli za Bunge. Aidha, nampongeza Mheshimiwa Dkt. Tulia Ackson (Mb), Naibu Spika; Wenyeviti wa Bunge; na Wenyeviti wa Kamati za Kudumu za Bunge kwa kazi nzuri wanazozifanya kukusaidia kusimamia na kuendesha shughuli za Bunge. Naomba Mwenyezi Mungu azidi kuwajalia afya njema, busara na hekima katika kuongoza Mhimili huu muhimu kwa Taifa letu.

12. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee napenda kuipongeza na kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama chini ya uenyekiti wa Mheshimiwa Mussa Azzan Zungu (Mb), pamoja na Makamu Mwenyekiti Mheshimiwa Vincent Paul Mbogo (Mb), kwa kazi nzuri na ya kizalendo ya kuishauri Serikali hususan Wizara yangu. Naomba nikiri kuwa miongozo na ushauri wao katika masuala mbalimbali umekuwa na mchango mkubwa katika utekelezaji wa majukumu ya Wizara.

13. Mheshimiwa Spika, naomba pia kuwapongeza Waheshimiwa Eliadory Felix Kavejuru na Dkt. Florence George Samizi kwa kuchaguliwa hivi karibuni kuwa Wabunge wa Majimbo ya Buhigwe na Muhambwe, mtawalia. Aidha, nawapongeza Waheshimiwa Wabunge wenzangu wote kwa kuaminiwa kuwawakilisha wananchi katika Bunge hili Tukufu. Vilevile, nitumie nafasi hii kuwapongeza viongozi wote walioteuliwa na Mheshimiwa Rais kushika nyadhifa mbalimbali Serikalini. Kuteuliwa kwao ni kielelezo cha kuaminiwa na Mheshimiwa Rais katika kuwaletea maendeleo wananchi.

2.0 MISINGI YA SERA YA TANZANIA KATIKA UHUSIANO WA KIMATAIFA

14. **Mheshimiwa Spika**, Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki ina jukumu la kusimamia uhusiano wa Kimataifa, Kikanda na baina ya Tanzania na nchi moja moja duniani. Aidha, Wizara ina jukumu la kuratibu ushiriki wa Tanzania katika Taasisi na Mashirika ya Kikanda na Kimataifa. Lengo kuu la uhusiano na ushirikiano huo ni kutetea na kulinda maslahi ya Tanzania ndani na nje ya nchi. Pamoja na masuala mengine, utekelezaji wa majukumu ya Wizara unaongozwa na Sera ya Mambo ya Nje ya Mwaka 2001 inayoweka msisitizo katika dhana ya Diplomasia ya Uchumi. Msisitizo wa dhana hiyo umejikita katika kukuza biashara na kutafuta fursa mpya za masoko ya bidhaa zinazozalishwa nchini; kuvutia wawekezaji; kuvutia watalii; kutafuta fursa za misaada na mikopo yenye masharti nafuu; na kutafuta fursa za ajira na ufadhili wa masomo nje ya nchi.

15. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imeendelea kujenga taswira nzuri ya nchi na kuhakikisha sauti ya Tanzania inasikika katika medani za Kimataifa. Vilevile, imeendelea kuimarisha uhusiano baina ya nchi yetu na nchi moja moja pamoja na Mashirika

mbalimbali ya Kikanda na Kimataifa. Lengo kuu ni kuhakikisha kuwa Tanzania inaendelea kunufaika na fursa mbalimbali zinazopatikana kupitia uhusiano huo sambamba na kuendelea kuwa mstari wa mbele katika kusimamia na kutetea misingi ya Taifa letu.

16. *Mheshimiwa Spika*, historia ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imesheheni misingi imara inayoiwezesha kuendelea kuwa miongoni mwa nchi zilizo na ushawishi mkubwa kimataifa tangu Uhuru. Misingi ya nchi yetu kuheshimika kimataifa iliwekwa na Waasisi wa Taifa letu kwa kupinga na kulaani ubabe, uonevu na ukandamizaji popote pale ulipotokea duniani bila hofu. Hivyo, katika kusimamia misingi hiyo, tumeendelea kulinda uhuru wetu; kujiamulia mambo yetu wenyewe bila kuingiliwa; kulinda mipaka ya nchi yetu; kutetea haki; kuimarisha ujirani mwema; na kutekeleza Sera ya Kutofungamana na Upande Wowote kama dira na msimamo wetu kwenye uhusiano na nchi nyingine katika jumuiya ya kimataifa.

3.0 TATHMINI YA HALI YA UCHUMI, SIASA, ULINZI NA USALAMA DUNIANI KWA MWAKA WA FEDHA 2020/2021

17. *Mheshimiwa Spika*, naomba kutoa taarifa fupi kuhusu hali ya uchumi, siasa, ulinzi na usalama duniani kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021 kama ifuatavyo:

3.1 Hali ya Uchumi

18. *Mheshimiwa Spika*, kwa mujibu wa taarifa ya Benki ya Dunia ya mwezi Januari 2021, ukuaji wa uchumi wa dunia kwa mwaka 2020 ulipungua kwa asilimia 4.3 kutokana na athari za ugonjwa wa homa kali ya mapafu unaosababishwa na Virusi vya Korona (UVIKO-19) ambao uliathiri sekta nyingi za uchumi hususan uwekezaji, uzalishaji, upatikanaji wa huduma na biashara ya kimataifa. Kasi ya kupungua kwa ukuaji wa uchumi ilikuwa ndogo kwa asilimia 0.9 ikilinganishwa na makadirio ya awali ya asilimia 5.2. Aidha, kwa mwaka 2021 uchumi wa dunia unakadiriwa kukua kwa asilimia 4 kutokana na kuanza kurejea kwa shughuli za kiuchumi katika nchi mbalimbali. Ili kuongeza kasi ya ukuaji wa uchumi wa dunia, Benki hiyo inahimiza kuimarisha huduma za afya, elimu, miundombinu ya TEHAMA, uwekezaji na

biashara. Hatua hizi zina mchango mkubwa katika kujenga uchumi jumuishi na kupunguza umaskini.

19. Mheshimiwa Spika, pamoja na ukuaji wa uchumi wa dunia kupungua kutokana na athari za UVIKO - 19, mwezi Julai, 2020 Benki ya Dunia iliitangaza Tanzania kukidhi vigezo vya kuwa nchi yenye uchumi wa kati. Hatua hiyo inatoa fursa kwa nchi yetu kuaminiwa kimataifa katika juhudi zake za kuinua uchumi na kuvutia wawekezaji kwa maendeleo yetu.

3.2 Hali ya Siasa, Ulinzi na Usalama

A. Afrika

20. Mheshimiwa Spika, hali ya siasa, ulinzi na usalama imeendelea kuimarika katika maeneo mengi barani Afrika. Katika kipindi cha mwezi Julai, 2020 hadi Aprili, 2021 nchi za Benin, Burkina Faso, Côte d'Ivoire, Chad, Ghana, Jamhuri ya Afrika ya Kati, Niger, Shelisheli, Guinea, Uganda na Jamhuri ya Kongo zilifanya chaguzi. Tunawapongeza Waheshimiwa Marais wa nchi hizo kwa kuchaguliwa na tunaahidi kuendelea kushirikiana na Serikali zao kwa lengo la kudumisha uhusiano baina ya nchi zetu.

21. *Mheshimiwa Spika*, vilevile, naomba kutumia fursa hii kutoa salamu za pole kwa Mheshimiwa Lt. Gen. Mahamat Idriss Déby, Rais wa Mpito wa Chad na wananchi wa nchi hiyo kwa ujumla kufuatia kifo cha Mheshimiwa Idriss Déby Itno aliyekuwa Rais wa nchi hiyo kilichotokea tarehe 20 Aprili 2021. Dunia itamkumbuka Hayati Idriss Déby Itno kwa kujitoa na kuwa mstari wa mbele katika juhudi za kuimarisha usalama na utulivu katika eneo la ukanda wa Sahel na Afrika kwa ujumla. Tunatoa rai kuimarishwa kwa amani nchini humo na kurejeshwa utawala wa kiraia kama Katiba ya Umoja wa Afrika (AU) inavyoeleza.

22. *Mheshimiwa Spika*, pamoja na hali ya kisiasa kuwa ya kuridhisha, uwepo wa tishio la ugaidi, uharamia, vikundi vya waasi, biashara haramu ya usafirishaji wa binadamu, dawa za kulevya na utakasishaji wa fedha bado ni changamoto kwa baadhi ya nchi barani Afrika kama ifuatavyo:

Ethiopia

23. *Mheshimiwa Spika*, nchini Ethiopia hususan kwenye jimbo la Tigray lililopo Kaskazini mwa nchi hiyo kumekuwa na mvutano wa kisiasa tangu mwaka 2019. Mvutano huo ulisababisha kuibuka mapigano kati ya Jeshi la Serikali ya Shirikisho na Jeshi la jimbo

hilo. Mapigano hayo yalisitishwa mwezi Februari 2021 na pande zote mbili zimeanza mazungumzo ya amani.

Jamhuri ya Afrika ya Kati

24. Mheshimiwa Spika, hali ya kiusalama katika Jamhuri ya Afrika ya Kati imeendelea kuwa ya wasiwasi kutokana na mwendelezo wa mashambulizi ya vikundi vya waasi dhidi ya majeshi ya Serikali na raia, licha ya kufikiwa kwa makubaliano ya amani na kukamilika kwa zoezi la Uchaguzi Mkuu uliofanyika mwezi Desemba 2020. Tanzania inaendelea kuunga mkono juhudi zinazofanywa na jumuiya ya kimataifa katika kutafuta suluhu ya mgogoro huo ikiwemo kuimarisha ulinzi na usalama wa nchi hiyo kwa kuchangia vikosi vya kijeshi kwenye misheni ya Umoja wa Mataifa ya ulinzi wa amani (MINUSCA).

Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo

25. Mheshimiwa Spika, mwezi Desemba 2020, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo (DRC) iliingia kwenye mgogoro wa kisiasa baada ya kuvunjika kwa Serikali ya Mseto iliyoungwa na muungano wa *Cap Pour le Changement* (CACH) unaoongozwa na Mheshimiwa Felix Tshisekedi Tshilombo, Rais wa

Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo na muungano wa *Front Commun Pour le Congo (FCC)* unaoongozwa na Rais Mstaafu, Mheshimiwa Joseph Kabila Kabange. Kufuatia kuvunjika kwa Serikali ya mseto, Mheshimiwa Rais Tshisekedi aliunda Serikali mpya mwezi Aprili 2021.

26. Mheshimiwa Spika, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo pia inaendelea kukabiliwa na changamoto za kiusalama katika eneo la Mashariki mwa nchi hiyo ambapo vikundi vya waasi vyenye silaha vimeendelea kufanya mashambulizi ya mara kwa mara dhidi ya raia na majeshi ya nchi hiyo. Tanzania inaendelea kuunga mkono juhudi zinazofanywa na jumuiya ya kimataifa katika kuimarisha ulinzi na usalama wa nchi hiyo kupitia misheni ya kulinda amani ya Umoja wa Mataifa (MONUSCO) inayojumuisha vikosi vya kijeshi kutoka Tanzania.

Msumbiji

27. Mheshimiwa Spika, Msumbiji inaendelea kukabiliwa na changamoto za kiusalama katika eneo la Kaskazini mwa nchi hiyo hususan jimbo la Cabo Delgado kutokana na mashambulizi ya mara kwa mara yanayodaiwa kufanywa na vikundi vya kigaidi dhidi ya Serikali na raia. Tanzania kama ndugu na

jirani wa Msumbiji inaendelea kuwa sehemu ya juhudi za Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC) katika kudhibiti na kuimarisha hali ya usalama kwenye eneo hilo.

B. Mashariki ya Kati

28. *Mheshimiwa Spika*, hali ya siasa, ulinzi na usalama katika ukanda wa Mashariki ya Kati imeendelea kuimarika isipokuwa kwa baadhi ya maeneo kama ifuatavyo:

Yemen

29. *Mheshimiwa Spika*, hali ya usalama nchini Yemen bado siyo ya kuridhisha kutokana na mapigano yanayoendelea kati ya jeshi la Serikali na kundi la wanamgambo wa *Houthi*. Mapigano hayo yamekuwa na athari kwa ustawi wa nchi hiyo. Tanzania inaunga mkono msimamo wa Umoja wa Mataifa unaozitaka pande mbili zinazopigana kujadiliana na hatimaye kupata suluhu ya mgogoro huo.

Lebanon

30. *Mheshimiwa Spika*, Lebanon imeendelea kukabiliwa na changamoto ya uwepo wa makundi

yenye itikadi kali zinazokinzana. Hali hii ikijumuishwa na mdororo wa uchumi, mifumo dhaifu ya utawala na uhasama baina yake na Israel imechochea kuendelea kuwepo kwa machafuko ya mara kwa mara nchini humo na kusababisha mgogoro wa kisiasa na kiusalama. Tanzania imeendelea kuunga mkono juhudi za jumuiya ya kimataifa katika kuleta amani na usalama, ikiwemo kuchangia vikosi vya kijeshi katika misheni ya kulinda amani ya Umoja wa Mataifa nchini humo (UNIFIL).

Israel na Palestina

31. *Mheshimiwa Spika*, hivi karibuni mgogoro kati ya Israel na Palestina umeongezeka na kusababisha madhara makubwa ikiwemo vifo na uharibifu wa mali na miundombinu muhimu katika miji ya Gaza, Jerusalem, Tel Aviv na Ukingo wa Magharibi. Tanzania inaunga mkono maazimio ya Umoja wa Mataifa na Umoja wa Afrika kuhusu mgogoro huo yanayozitaka pande husika kuheshimu makubaliano ya kuwepo kwa nchi mbili ikiwa ni Palestina huru na Israel salama.

Syria

32. *Mheshimiwa Spika*, Syria imeendelea kukabiliwa na mapigano ya ndani kati ya majeshi ya

Serikali na vikundi vya uasi. Mgogoro huo uliodumu kwa muda wa muongo mmoja sasa umekuwa na athari kubwa za kiuchumi na kijamii na kusababisha raia wengi kuikimbia nchi yao na kutafuta hifadhi ya ukimbizi katika nchi mbalimbali duniani. Tanzania inaunga mkono jitihada za kutafuta suluhu ya mgogoro huo kwa njia ya majadiliano ili kurejesha amani ya kudumu katika nchi hiyo.

C. Ulaya na Amerika

33. Mheshimiwa Spika, hali ya siasa, ulinzi na usalama katika nchi za Ulaya na Amerika imeendelea kuwa tulivu na Tanzania imeendelea kuimarisha uhusiano wake na nchi hizo.

Uingereza

34. Mheshimiwa Spika, tarehe 9 Aprili, 2021 Uingereza ilipata msiba mkubwa kwa kuondokewa na Prince Phillip, *Duke of Edinburgh*, mwenza wa Mtukufu Malkia Elizabeth II wa Uingereza na Mkuu wa Jumuiya ya Madola. Tanzania inatoa pole kufuatia msiba huo na inaungana na Familia ya Kifalme, Serikali, Waingereza na Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Madola kuomboleza kifo chake. Mwenyezi Mungu ailaze roho yake mahali pema peponi. Amina.

Marekani

35. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Novemba 2020, Marekani ilifanya Uchaguzi Mkuu ulioleta mabadiliko ya utawala kutoka Chama cha Republican kwenda Chama cha Democratic. Licha ya Rais aliyekuwepo madarakani kupinga matokeo ya uchaguzi kwa madai ya kuwepo kwa udanganyifu katika baadhi ya majimbo, nchi hiyo iliweza kukamilisha zoezi la uchaguzi na kumuapisha Mheshimiwa Joseph Robinette Biden Jr. wa Chama cha Democratic mwezi Januari 2021. Napenda kutumia fursa hii kuwapongeza Wamarekani kwa ukomavu wa demokrasia na Rais Biden kwa kuchaguliwa kuwa Rais wa 46 wa Marekani. Tanzania itaendelea kushirikiana na Serikali yake na kudumisha uhusiano baina ya nchi zetu.

4.0 MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2020/2021

36. *Mheshimiwa Spika*, kabla ya kueleza utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021, naomba nitaje majukumu ya Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kama yalivyoainishwa katika

Muundo wa Wizara Toleo la tarehe 7 Julai, 2018
kama ifuatavyo:

- i. Kubuni na kusimamia utekelezaji wa Sera ya Nchi ya Mambo ya Nje;
- ii. Kusimamia na kuratibu masuala ya uhusiano baina ya Tanzania na nchi nyingine;
- iii. Kusimamia na kuratibu masuala ya mikataba na makubaliano ya kimataifa;
- iv. Kusimamia masuala yanayohusu kinga na haki za wanadiplomasia waliopo nchini;
- v. Kusimamia na kuratibu masuala ya itifaki na uwakilishi;
- vi. Kuanzisha na kusimamia huduma za kikonseli;
- vii. Kuratibu masuala ya ushirikiano wa kikanda na kimataifa;
- viii. Kuratibu na kusimamia masuala ya Watanzania waishio ughaibuni;
- ix. Kuratibu na kusimamia utekelezaji wa masuala ya Jumuiya ya Afrika Mashariki;
- x. Kuratibu na kusimamia miradi ya maendeleo ya taasisi zilizo chini ya Wizara; na
- xi. Kusimamia utawala na maendeleo ya watumishi Wizarani na katika Balozi za Tanzania.

37. Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa majukumu ya Wizara uliongozwa na nyaraka mbalimbali ikiwemo Ilani ya Chama cha Mapinduzi kwa Ajili ya Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2015; Sera ya Mambo ya Nje ya Mwaka 2001; Dira ya Taifa ya Maendeleo ya mwaka 2025; Mpango wa Pili wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2016/17 - 2020/21); Ajenda ya 2063 ya Umoja wa Afrika; Ajenda ya 2030 ya Umoja wa Mataifa ya Malengo ya Maendeleo Endelevu; Mkakati wa Maendeleo wa Jumuiya ya Afrika Mashariki wa mwaka 2017/2018 - 2021/2022; Mkataba wa Uanzishwaji wa Jumuiya ya Afrika Mashariki wa mwaka 1999 kama ulivyorekebisha na Itifaki zake; Mkataba wa Uanzishwaji wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika wa mwaka 1992 kama ulivyorekebisha na Itifaki zake pamoja na mikataba mingine ya Kikanda na Kimataifa; maoni na ushauri wa Waheshimiwa Wabunge wakati wa kujadili Mpango na Bajeti ya Wizara kwa kipindi cha Mwaka wa Fedha 2020/2021; Mwongozo wa Maandalizi ya Mpango na Bajeti ya Serikali kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021; Mpango Mkakati wa Wizara wa mwaka 2020/2021 – 2024/2025; na maagizo yaliyotolewa kwa nyakati tofauti kwa Wizara na Viongozi wa Kitaifa, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na

Usalama na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali.

Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021

Mapato

38. Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021, Wizara ilipanga kukusanya **shilingi 2,550,879,000**. Kati ya kiasi hicho **shilingi 47,170,000** ni makusanyo ya Makao Makuu ya Wizara na **shilingi 2,503,709,000** ni makusanyo kutoka Balozi za Tanzania. Vyanzo vya mapato hayo ni uhakiki wa nyaraka, pango la majengo ya Serikali nje ya nchi na mauzo ya nyaraka za zabuni.

39. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai 2020 hadi tarehe 30 Aprili 2021, Wizara ilikusanya jumla ya **shilingi 756,182,081.71** sawa na asilimia **29.6** ya lengo lililopangwa kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021. Kupungua kwa mapato hayo kumetokana na kukosekana kwa wapangaji katika baadhi ya majengo ya Serikali kwenye Balozi za Tanzania kutokana na athari za uwepo wa janga la UVIKO-19. Nchi nyingi duniani zilichukua hatua za kudhibiti maambukizi ya ugonjwa huo kwa kufunga shughuli

muhimu za kijamii na uzalishaji zilizosababisha kampuni na ofisi nyingi kufungwa na kufanyia kazi zake kutokea nyumbani.

40. Mheshimiwa Spika, mapato yaliyokusanywa na Wizara katika kipindi cha mwezi Julai 2020 hadi Aprili, 2021 yaliingizwa moja kwa moja kwenye Mfuko Mkuu wa Serikali kama taratibu zinavyoelekeza.

Fedha Zilizoidhinishwa

41. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza malengo ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021, kiasi cha **shilingi 199,750,684,000** kiliidhinishwa. Kati ya fedha hizo, **shilingi 179,750,684,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **shilingi 20,000,000,000** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Katika fedha zilizoidhinishwa kwa Matumizi ya Kawaida, **shilingi 167,717,723,000** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na **shilingi 12,032,961,000** ni kwa ajili ya Mishahara.

Fedha Zilizopokelewa na Kutumika

42. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 Wizara ilipokea kutoka Hazina kiasi cha **shilingi 127,648,549,514.76**. Kiasi hicho cha fedha ni sawa na asilimia **63.9** ya fedha zote za bajeti

zilizoidhinishwa katika Mwaka wa Fedha 2020/2021. Kati ya fedha hizo, **shilingi 118,893,319,946.58** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo sawa na asilimia **70.9** na **shilingi 8,755,299,568.18** ni kwa ajili ya Mishahara sawa na asilimia **72.8**.

43. Mheshimiwa Spika, Wizara ilitumia kiasi cha **shilingi 106,601,250,300.11** sawa na asilimia **83.5** ya fedha zilizopokelewa. Kati ya fedha hizo, **shilingi 97,846,020,731.93** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na **shilingi 8,755,229,568.18** ni mishahara.

44. Mheshimiwa Spika, baada ya kutaja majukumu ya Wizara, Miongozo mbalimbali iliyozingatiwa na Wizara pamoja na taarifa ya mapato na matumizi ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021, naomba sasa nitumie fursa hii kueleza kwa kifupi mapitio ya utekelezaji wa majukumu ya Wizara katika kipindi husika kama ifuatavyo:

4.1 Kusimamia na Kuratibu Masuala ya Uhusiano Baina ya Tanzania na Nchi Nyingine

4.1.1 Utekelezaji wa Diplomasia ya Uchumi

45. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza Diplomasia ya Uchumi kwa lengo la kuchangia

maendeleo ya Taifa letu, Wizara kwa kushirikiana na Wizara za kisekta imeendelea kutafuta masoko ya bidhaa zinazozalishwa nchini; kuongeza idadi ya watalii na wawekezaji; kuongeza fursa za mafunzo nje ya nchi; kutafuta misaada na mikopo ya masharti nafuu pamoja na kuimarisha ushirikiano katika nyanja nyingine za kiuchumi na kijamii. Matokeo mahsusi katika utekelezaji wa Diplomasia ya Uchumi yanatokana na kuendelea kuimarika kwa ushirikiano baina ya Tanzania na Jumuiya ya kimataifa.

4.1.2 Ushirikiano wa Tanzania na Nchi za Afrika

46. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Mei 2021, Wizara iliratibu ziara ya Kikazi ya Mheshimiwa Yoweri Kaguta Museveni, Rais wa Jamhuri ya Uganda hapa nchini. Wakati wa ziara hiyo, Mheshimiwa Museveni na mwenyeji wake Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania walishuhudia uwekaji saina Mkataba wa Uenyeji kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Kampuni ya Mafuta Ghafi ya Afrika Mashariki (EACOP) kuhusu Ujenzi wa Mradi wa Bomba la kusafirisha Mafuta Ghafi kutoka Hoima, Uganda mpaka Chongoleani, Tanga.

47. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Mei 2021, Wizara iliratibu Ziara ya Kitaifa ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, nchini Kenya kufuatia mwaliko wa Mheshimiwa Uhuru Muigai Kenyatta, Rais wa Jamhuri ya Kenya. Ziara hiyo ya kwanza ya Kitaifa tangu kuapishwa kwa Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan, ililenga kuimarisha uhusiano wa kidugu na ujirani mwema kati ya Tanzania na Kenya. Wakati wa ziara hiyo, nchi hizi mbili zilikubaliana kuharakisha utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa barabara ya lami ya Bagamoyo - Tanga – Horohoro – Lungalunga – Mombasa – Malindi (Km 454) na mradi wa kusafirisha umeme kV 400 kutoka Singida (Tanzania) hadi Isinya (Kenya).

48. *Mheshimiwa Spika*, aidha, Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan na mwenyeji wake Mheshimiwa Rais Uhuru Muigai Kenyatta walishuhudia uwekaji saini Hati ya Makubaliano ya Kusafirisha Gesi Asilia kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Jamhuri ya Kenya na Hati ya Makubaliano ya Ushirikiano katika Masuala ya Utamaduni, Sanaa, Mahusiano ya Jamii na Urithi wa Taifa. Vilevile, walishiriki jukwaa la wafanyabiashara wa Tanzania na Kenya lililofanyika jijini Nairobi na kuwahakikishia kuwa Serikali za nchi

zote mbili zitaendelea kuweka mazingira wezeshi ya uwekezaji na biashara.

49. Mheshimwa Spika, kadhalika wakati wa ziara hiyo, Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan alihutubia Kikao Maalum cha pamoja cha Bunge la Taifa na Bunge la Seneti la Kenya, ambapo pamoja na masuala mengine alieleza nia ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuendelea kudumisha uhusiano wa kihistoria, kidugu na kirafiki kati ya nchi hizi mbili.

50. Mheshimiwa Spika, mwezi Aprili 2021, Wizara iliratibu ziara ya Kikazi ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Uganda. Wakati wa ziara hiyo, Mheshimiwa Rais Samia Suluhu Hassan na mwenyeji wake Mheshimiwa Yoweri Kaguta Museveni, Rais wa Jamhuri ya Uganda walishuhudia uwekaji saini mikataba mitatu ya utekelezaji wa Mradi wa Bomba la Kusafirisha Mafuta Ghafi la Afrika Mashariki kutoka Hoima, Uganda hadi Chongoleani, Tanga. Mikataba iliyosainiwa ni:

- i. Mkataba wa Uenyeji wa mradi kati ya Serikali ya Uganda na kampuni za *TOTAL Limited* ya Ufaransa na *China National Offshore Oil*

Corporation (CNOOC) ya China zilizowekeza kwenye mradi;

- ii. Mkataba wa Wanahisa kati ya Serikali ya Uganda, Serikali ya Tanzania na wawekezaji (TOTAL na CNOOC); na
- iii. Mkataba wa Tozo ya Usafirishaji wa Mafuta kati ya Serikali ya Uganda na wawekezaji.

51. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Machi 2021, Wizara iliratibu Mkutano wa Sita wa Tume ya Pamoja ya Kudumu ya Ushirikiano kati ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Burundi uliofanyika mjini Kigoma, Tanzania. Katika Mkutano huo, Tanzania na Burundi zilikubaliana kuimarisha na kukuza ushirikiano katika maeneo mbalimbali ikiwemo siasa na diplomasia; ulinzi na usalama; uendelezaji wa miundombinu ya uchukuzi inayounganisha nchi hizi mbili; na biashara na uwekezaji.

52. *Mheshimiwa Spika*, katika Mkutano huo, nchi hizi pia zilikubaliana kushirikiana katika ufundishaji wa lugha za Kiswahili na Kifaransa na Burundi kutumia masoko na mitambo ya kuchenjua madini hapa nchini. Vilevile, Chama cha Wafanyabiashara wenye Viwanda na Kilimo Tanzania (TCCIA) na Chama cha

Wafanyabiashara wa Burundi vilisaini Hati ya Makubaliano ya Ushirikiano ambayo inatoa fursa kwa wafanyabiashara wa nchi hizi mbili kufanya biashara bila vikwazo.

53. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Januari 2021, Wizara iliratibu ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Filipe Jacinto Nyusi, Rais wa Jamhuri ya Msumbiji iliyofanyika nchini kwa lengo la kufanya mazungumzo maalum na Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Awamu ya Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Katika ziara hiyo, viongozi hao walikubaliana kuimarisha ushirikiano baina ya nchi hizi mbili na kukuza kiwango cha biashara na uwekezaji pamoja na kuimarisha ujirani mwema.

54. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Januari 2021, Wizara iliratibu ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Sahle-Work Zewde, Rais wa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Shirikisho la Ethiopia iliyofanyika nchini. Tanzania na Ethiopia zilikubaliana kuimarisha na kukuza uhusiano wa kiuchumi hususan kuongeza kiwango cha biashara na uwekezaji; na kubadilishana utaalam na uzoefu katika uendeshaji wa viwanda vya kuongeza thamani ya ngozi za mifugo. Nchi hizo pia zilikubaliana kuwa Serikali ya Tanzania itatoa msamaha kwa wafungwa 1,789 raia wa Ethiopia ili

warejeshwe kwao; na Tanzania kuisaidia Ethiopia kufundisha lugha ya Kiswahili katika Chuo Kikuu cha Addis Ababa na Chuo cha Diplomasia cha Ethiopia.

55. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ziara ya Mheshimiwa Dkt. Netumbo Nandi-Ndaitwah, Naibu Waziri Mkuu na Waziri wa Ushirikiano wa Kimataifa wa Jamhuri ya Namibia iliyofanyika nchini. Katika ziara hiyo, nchi hizi mbili zilikubaliana kuendelea kuimarisha ushirikiano kwenye sekta za uvuvi hususan uvuvi wa bahari kuu, mifugo, biashara, uwekezaji na kilimo. Vilevile, Mheshimiwa Nandi-Ndaitwah alihudhuria Mahafali ya 50 ya Chuo Kikuu cha Dar es Salaam yaliyofanyika tarehe 8 Desemba, 2020 na kutunukiwa shahada ya heshima ya uzamivu ya falsafa kwa kutambua mchango wake katika kupigania uhuru, kutetea haki za binadamu na ustawi wa watu wa Namibia na Afrika kwa ujumla.

56. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa ujumbe wa Tanzania katika mkutano wa ujirani mwema kati ya mikoa ya Kagera na Kigoma ya Tanzania na majimbo ya Makamba, Rutana, Cankuzo na Rumonge ya Burundi uliofanyika mjini Kigoma. Katika Mkutano huo, Tanzania na Burundi zilikubaliana kuimarisha ushirikiano katika

masuala ya usalama, biashara, utamaduni na michezo katika maeneo ya mpakani. Mikutano ya aina hii ni muhimu katika kuimarisha ujirani mwema na kutatua changamoto za kiusalama na kibiashara katika maeneo ya mipaka.

57. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Novemba 2020, Wizara iliratibu ziara ya Mhe. Dkt. Mohamed Hemed Shaker Elmarkabi, Waziri wa Nishati wa Jamhuri ya Kiarabu ya Misri na Mhe. Dkt. Asim Abdelhamid Hafiz Elgazar, Waziri wa Makazi wa Jamhuri ya Kiarabu ya Misri iliyofanyika nchini. Viongozi hao walijumuika na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kushuhudia uzinduzi wa uchepushaji wa maji katika mradi wa kufua umeme wa Julius Nyerere.

58. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Oktoba 2020, Wizara iliratibu ziara rasmi ya Mheshimiwa Dkt. Lazarus McCarthy Chakwera, Rais wa Jamhuri ya Malawi iliyofanyika nchini. Katika ziara hiyo, pamoja na mambo mengine, Tanzania na Malawi zilikubaliana kukamilisha ujenzi wa Kituo cha Huduma kwa Pamoja Mpakani (OSBP) cha Songwe/Kasumulu; ujenzi wa barabara ya Mpemba - Isongole - Mbozi (km 51)/Chitipa - Mbilima (km 32); na Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania kufungua ofisi nchini

Malawi. Nchi hizi pia zilikubaliana kushirikiana katika utekelezaji wa miradi ya pamoja ya kufua umeme na umwagiliaji katika Bonde la Mto Songwe.

59. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Oktoba 2020, Wizara ilifanikisha uwekaji saina Hati ya Makubaliano ya Ushirikiano Kuanzisha Ofisi ya Uhusiano ya Mamlaka ya Bandari ya Tanzania nchini Burundi. Ofisi hiyo ambayo imeanza kufanya kazi, inarahisisha utoaji wa huduma za uagizaji na usafirishaji wa bidhaa kwenda nchini Burundi kupitia Bandari ya Dar es Salaam kwa kuzingatia kuwa zaidi ya asilimia 95 ya bidhaa zinazoingizwa nchini Burundi kutoka nje zinapitia bandari hiyo. Hatua hii ni sehemu ya utekelezaji wa maazimio ya mkutano wa viongozi wakuu wa nchi hizi mbili uliofanyika mwezi Septemba 2020.

60. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Septemba 2020, Wizara iliratibu ziara ya Kikazi ya Mheshimiwa Yoweri Kaguta Museveni, Rais wa Jamhuri ya Uganda iliyofanyika nchini. Katika ziara hiyo, Tanzania na Uganda zilisaina Hati ya Makubaliano Kuanza Ujenzi wa Mradi wa Bomba la Mafuta Ghafi kutoka Hoima, Uganda hadi Chongoleani, Tanga.

61. Mheshimiwa Spika, mwezi Septemba 2020, Wizara iliratibu ziara ya kikazi ya Mheshimiwa Meja Jenerali Évariste Ndayishimiye, Rais wa Jamhuri ya Burundi iliyofanyika nchini. Katika ziara hiyo, Tanzania na Burundi zilikubaliana kushirikiana kujenga reli yenye urefu wa kilomita 200 kutoka Uvinza, Tanzania hadi Gitega, Burundi; kuanza ujenzi wa Kituo cha Huduma kwa Pamoja Mpakani Manyovu/Mugina; na Burundi kuuza madini yake katika masoko ya madini nchini Tanzania. Nchi hizi zilikubaliana pia kuimarisha ushirikiano katika masuala ya ulinzi na usalama; biashara na uwekezaji; na ujirani mwema.

4.1.3 Ushirikiano wa Tanzania na Nchi za Asia na Australasia

62. Mheshimiwa Spika, mwezi Januari 2021, Wizara na Benki ya NMB ziliandaa mpango wa kuwezesha wafanyabiashara wa Tanzania kuuza bidhaa zao katika soko la China. Kupitia mpango huo, Wizara itatafuta masoko na Benki ya NMB itatoa mikopo kwa wafanyabiashara Watanzania kwa ajili ya mitaji ya kuuza bidhaa nchini China. Benki ya NMB pia imekubali kufadhili ushiriki wa Tanzania katika maonesho ya nne ya bidhaa za nje yatakayofanyika China mwezi Novemba 2021 kwa kutoa shilingi milioni

100 kwa ajili ya kujenga banda la Tanzania kwenye maonesho hayo.

63. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Januari 2021, Wizara iliratibu ziara ya kikazi ya Mhe. Wang Yi, Mjumbe wa Baraza la Taifa na Waziri wa Mambo ya Nje wa Jamhuri ya Watu wa China iliyofanyika hapa nchini. Kufuatia ziara hiyo:

- i. Serikali ya China ilitoa msaada wa shilingi milioni 350 kwa ajili ya kununua vifaa vya karakana ya fani ya uvuvi katika Chuo cha Mafunzo ya Ufundi Stadi VETA, Chato;
- ii. Serikali ya China imeahidi kutoa misaada ya fedha kwa ajili ya ujenzi wa Chuo cha Taifa cha Usafirishaji; upanuzi wa Taasisi ya Moyo ya Jakaya Kikwete; na ujenzi wa barabara kuu za Zanzibar zenye urefu wa kilometa 148;
- iii. Serikali ya China imeahidi kutoa mikopo ya masharti nafuu kwa ajili ya ujenzi wa Bwawa la Umeme la Ruhudji (MW 358) na njia ya kusafirishia umeme kutoka Ruhudji hadi Kidasa (km 170, kV400); na ujenzi wa Bwawa la Umeme la Rumakali (MW 222) na njia ya

kusafirishia umeme kutoka Rumakali hadi Mbeya (Km 150, kV400);

- iv. Serikali ya China ilitoa msaada wa Dola za Marekani 20,000 kwa ajili ya kusaidia ununuzi wa vifaa vya uvuvi kwa jumuiya ya wavuvi wa mwalo wa Chato; na
- v. Mwezi Mei, 2021 Serikali ya China imetoa msaada wa Shilingi Bilioni 35.37 kwa ajili ya kutekeleza miradi mbalimbali ya maendeleo hapa nchini.

64. Mheshimiwa Spika, katika ziara hiyo, Mhe. Wang Yi pia alishuhudia uwekaji saini mkataba wa ujenzi wa awamu ya tano ya reli ya kisasa ya kiwango cha kimataifa (SGR) kipande cha Mwanza hadi Isaka chenye urefu wa kilometa 341.

65. Mheshimiwa Spika, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mkutano wa wadau wa biashara wa Tanzania na China kuhusu soko la mabondo ya samaki nchini China uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo ulizikutanisha kampuni za Tanzania zinazojihusisha na biashara ya samaki pamoja na kampuni ya Alibaba ya China. Kampuni ya Alibaba imeonesha nia ya kutangaza

mabondo ya samaki katika mtandao wake pamoja na kununua mabondo kutoka Tanzania.

66. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara ilifanikisha kusainiwa kwa mkataba utakaoiwezesha Tanzania kupata mkopo wa masharti nafuu wenye thamani ya Dola za Marekani milioni 300 kutoka Mfuko wa Ushirikiano wa Kiuchumi wa Korea. Miradi itakayogharamiwa na fedha za mkopo huo ni ujenzi wa vituo vya kupoozea umeme katika njia ya kusafirishia umeme ya Kigoma – Nyakanazi kwa kiasi cha shilingi bilioni 102.9; uboreshaji wa huduma za majitaka jijini Dodoma kwa kiasi cha shilingi bilioni 160; na uimarishaji wa huduma za upimaji na ramani kwa kiasi cha shilingi bilioni 148.6. Fedha nyingine za mkopo huo kiasi cha shilingi bilioni 91.4 zitatumika kwa ajili ya kukabiliana na athari za kiuchumi zilizotokana na janga la UVIKO-19; na shilingi bilioni 74.5 ni nyongeza katika mradi wa ujenzi wa Daraja la Tanzanite linalojengwa jijini Dar es Salaam.

67. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara ilifungua Ofisi ya Mwakilishi wa Heshima wa Tanzania jijini Mumbai, India. Ofisi hiyo imerahisisha utoaji huduma za kikonseli kwa wataanzania wanaoishi katika jiji hilo. Ofisi hiyo pia itakuwa kiungo muhimu

katika masuala ya biashara kati ya wafanyabiashara wa Tanzania na wafanyabiashara wa jiji la Mumbai.

68. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Novemba 2020, Wizara ilifungua Ofisi ya Mwakilishi wa Heshima wa Tanzania katika jiji la Jakarta, Indonesia. Ofisi hiyo itaratibu masuala ya biashara, uwekezaji na utalii pamoja na kutoa huduma za kikonseli kwa watazania wanaoishi Indonesia na wageni wanaotaka kutembelea Tanzania.

69. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Novemba 2020, Wizara ilifanikisha kusainiwa kwa mkataba kati ya Tanzania na China utakaowezesha Tanzania kuuza maharage aina ya soya katika soko la China. Kupitia mkataba huo, Tanzania inakuwa nchi ya 12 kuruhusiwa kuuza maharage hayo ambayo yana soko kubwa nchini humo. Kampuni 49 za Tanzania zimepata vibali vya kuuza maharage hayo katika soko hilo na tayari mwezi Mei 2021, Tanzania imepeleka shehena ya soya yenye uzani wa zaidi ya tani 120.

70. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Oktoba 2020, Wizara ilifanikisha kusainiwa kwa Mkataba Maalum wa muda mfupi wa ushirikiano katika usafiri wa anga kati ya Tanzania na India. Kupitia mkataba huo, ndege za ATCL zimefanya safari 36 ikiwemo

kuwarejesha Watanzania wapatao 1,770 kutoka nchini India katika kipindi cha UVIKO-19.

71. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu na kufanikisha upatikanaji wa kampuni ya PT Indesso ya nchini Indonesia iliyojenga kiwanda cha kutengeneza mafuta yatokanayo na majani ya mimea katika eneo la Mgelema, Pemba kwa kushirikiana na Shirika la Taifa la Biashara la Zanzibar kwa gharama ya Dola za Marekani milioni 1.4. Kiwanda hicho kilizinduliwa mwezi Septemba 2020 na Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein, aliyekuwa Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi. Kiwanda kina uwezo wa kuzalisha tani 1.2 za mafuta ghafi ya majani ya mkarafuu kwa mwaka.

72. Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia Ubalozi wa Tanzania katika Jamhuri ya Korea imeendelea kutangaza utamaduni wa Tanzania kwa kufundisha lugha ya Kiswahili nchini humo kwa hatua ya awali, kati na juu. Mpaka sasa wanafunzi 150 wamehitimu mafunzo hayo. Vilevile, Ubalozi umekamilisha machapisho ya kufundisha lugha hiyo kwa ngazi ya awali, kati na juu yaliyoanza kutumika mwezi Oktoba 2020.

4.1.4 Ushirikiano wa Tanzania na Nchi za Mashariki ya Kati

73. Mheshimiwa Spika, kufuatia utekelezaji wa Diplomasia ya Uchumi, Wizara imefanikisha Tanzania kuruhusiwa kuanza kuingiza nyama na bidhaa za nyama ya ng'ombe, mbuzi na kondoo katika masoko ya nchi za Oman, Kuwait na Qatar. Vilevile, bidhaa hizo zitaanza kuuzwa nchini Saudi Arabia baada ya kukamilika kwa taratibu za kupata ithibati kutoka kwenye mamlaka za nchi hiyo.

74. Mheshimiwa Spika, mwezi Mei 2021, Wizara iliratibu ziara ya Mwana Mfalme Faisal bin Farhan Al Saud, Waziri wa Mambo ya Nje wa Saudi Arabia. Mwana Mfalme huyo alifanya mazungumzo na Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ambapo walikubaliana kuendelea kukuza zaidi uhusiano na ushirikiano kati ya Tanzania na Saudi Arabia hususan katika kuvutia uwekezaji na kuimarisha biashara ya mazao ya mifugo, uvuvi na kilimo. Vilevile, Mheshimiwa Rais aliomba Serikali ya Saudi Arabia kufungua ofisi ya Ubalozi Mdogo Zanzibar.

75. Mheshimiwa Spika, vilevile, Mwana Mfalme huyo alikutana nami pamoja na Mawaziri wenye

dhamana za Viwanda na Biashara; Uwekezaji; Mifugo na Uvuvi; Mawasiliano na Uchukuzi; na Fedha na Mipango wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania pamoja na Waziri wa Ujenzi, Mawasiliano na Uchukuzi wa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar ambapo tulikubaliana kuendeleza ushirikiano baina ya Tanzania na Saudi Arabia katika sekta hizo.

76. Mheshimiwa Spika, mwezi Januari 2021, Wizara ilifanikisha upatikanaji wa vibali kwa kampuni nane za Tanzania kuuza minofu ya samaki aina ya sangara katika nchi ya Saudi Arabia. Vibali hivyo vimetolewa na Mamlaka ya Chakula na Dawa ya Saudi Arabia baada ya kukidhi vigezo. Kampuni hizo kwa sasa zipo kwenye maandalizi ya kuanza kupeleka minofu hiyo nchini humo. Aidha, Saudi Arabia imeanza kununua maparachichi kutoka hapa nchini.

77. Mheshimiwa Spika, mwezi Januari 2021, Wizara ilifanikisha uwekaji saina Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar na Mamlaka ya Uwekezaji ya Oman kwa ajili ya ujenzi wa Bandari ya Mangapwani, Zanzibar. Mradi huo utajumuisha ujenzi wa eneo la kuhudumia mizigo; gati la meli za uvuvi; gati la meli za mafuta na gesi; chelezo kwa ajili ya matengenezo ya meli; na mji wa kisasa katika

eneo la Mangapwani. Mradi utakapokamilika utachochea ukuaji wa biashara na usafirishaji Zanzibar.

78. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Tamasha la Kumi la Mashindano ya Majahazi lililofanyika nchini Qatar. Tamasha hilo lililohudhuriwa na nchi za Afrika, Mashariki ya Kati na Asia ni jukwaa muhimu katika kutangaza mila na tamaduni za nchi zenye historia ya safari za kale za majahazi. Tanzania ilitumia fursa ya ushiriki kwenye tamasha hilo kutangaza bidhaa zinazozalishwa nchini hususan korosho, asali, kahawa, pilipili, viungo na mafuta.

79. *Mheshimiwa Spika*, katika kuendeleza jitihada za Serikali za kuleta mapinduzi ya kilimo nchini, Wizara inaendelea kuratibu mpango wa mafunzo ya kilimo na mifugo kwa vitendo kwa vijana 100 wa Tanzania kwenda kusoma nchini Israel kila mwaka. Kwa mwaka wa masomo 2020/2021 vijana 36 wanashiriki mafunzo hayo na vijana 64 waliobaki wanatarajiwa kwenda Israel pindi hali ya maambukizi ya UVIKO-19 itakapodhibitiwa. Inatarajiwa kuwa vijana hao watakaporejea wataweza kujiajiri na kuajiri wengine katika sekta za kilimo na mifugo.

80. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Agosti 2020, Wizara ilifanikisha kusainiwa kwa mkataba wa mkopo wa Dola za Marekani milioni 15.3 kutoka Mfuko wa Maendeleo wa Kuwait kwa ajili ya mradi wa kilimo cha umwagiliaji kwenye eneo lenye ukubwa wa hekta 3,000 katika Bonde la Mto Luiche mkoani Kigoma. Mradi huo utaongeza uzalishaji wa mazao ya mpunga, mahindi na mbogamboga na hivyo kuinua kipato cha wakulima wa eneo hilo.

81. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Septemba 2020, Wizara iliratibu na kufanikisha ziara ya ujumbe maalum kutoka kwa Sheikh Saud bin Saqr al Qasimi, Mtawala wa Ras Al Khaimah kutembelea Zanzibar. Ujumbe huo ulioongozwa na Mohammed Ally Musabbah, Mshauri Mkuu wa Mtawala wa Ras Al Khaimah uliwasilisha taarifa kuhusu maendeleo ya utafiti wa rasilimali ya gesi na mafuta katika visiwa vya Unguja na Pemba kwa Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein, Rais wa Awamu ya Saba wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi.

4.1.5 Ushirikiano wa Tanzania na Nchi za Ulaya na Amerika

82. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Mei 2021, Wizara iliratibu ziara ya Kikazi ya Mhe. James Philip

Duddridge, Waziri wa Uingereza anayesimamia masuala ya Afrika katika Wizara ya Mambo ya Nje, Jumuiya ya Madola na Maendeleo. Wakati wa ziara hiyo Mhe. Duddridge alifanya mazungumzo na Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na kukubaliana kuimarisha ushirikiano katika masuala ya maendeleo na kijamii. Aidha, Mheshimiwa Rais alieleza kuwa Tanzania inaendelea kuboresha zaidi mazingira ya biashara na uwekezaji na kuiomba Serikali ya Uingereza kuendelea kuiunga mkono Tanzania katika juhudi za maendeleo na uimarishaji wa huduma za kijamii ikiwemo elimu, afya na masuala ya mazingira.

83. Mheshimiwa Spika, wakati wa ziara hiyo, Waziri huyo alifanya pia mazungumzo na Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi ambapo walikubaliana kuimarisha ushirikiano katika masuala ya maendeleo na kijamii.

84. Mheshimiwa Spika, vilevile, ziara hiyo iliongeza msukumo wa kukamilika kwa majadiliano kati ya Timu ya Tanzania na wawekezaji wa Kiwanda cha Sukari cha Kilombero ambapo wawekezaji hao wamepata idhini ya Serikali (kama mwekezaji mwenza) kuongeza uwekezaji katika kuzalisha sukari

hapa nchini utakaogharimu takriban kiasi cha Shilingi bilioni 570. Serikali inamiliki hisa asilimia 25 na mwekezaji anamiliki hisa asilimia 75. Ongezeko la uzalishaji wa sukari litakalotokana na uwekezaji huo litasaidia kupunguza uagizaji wa bidhaa hiyo nje ya nchi.

85. Mheshimiwa Spika, mwezi Mei 2021, Wizara iliratibu ziara ya Kikazi ya Mhe. Mikhail Bogdanov, Naibu Waziri wa Mambo ya Nje wa Urusi na Mjumbe Maalum wa Mheshimiwa Vladimir Putin, Rais wa Shirikisho la Urusi. Kiongozi huyo alikutana na Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ambapo pamoja na masuala mengine ya ushirikiano baina ya nchi zetu mbili alimfahamisha kuhusu maandalizi ya Mkutano wa Pili wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Afrika na Urusi unaotarajiwa kufanyika barani Afrika mwaka 2022.

86. Mheshimiwa Spika, vilevile, Mjumbe huyo alikutana nami pamoja na Katibu Mkuu Wizara ya Fedha na Mipango na Viongozi wa Vyombo vya Ulinzi ambapo tulikubaliana kuendelea kuimarisha ushirikiano kwenye sekta za biashara, uwekezaji, ulinzi, utalii na fursa za mafunzo kwa Watanzania nchini Urusi.

87. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu na kufanikisha kusainiwa kwa mikataba sita ya msaada kati ya Tanzania na Umoja wa Ulaya kupitia Mfuko wa Maendeleo wa Umoja huo kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo hapa nchini yenye thamani ya shilingi bilioni 307.9. Miradi hiyo ambayo itatekelezwa katika kipindi cha miaka minne ni: mradi wa maboresho ya sekta ya nishati wenye thamani ya shilingi bilioni 96.7; mradi wa matumizi endelevu ya nishati mbadala ya kupikia wenye thamani ya shilingi bilioni 82.8; mradi wa kuongeza mnyororo wa thamani katika ufugaji wa nyuki wenye thamani ya shilingi bilioni 27.6; mradi wa uboreshaji wa huduma za afya ya mimea na usalama wa chakula wenye thamani ya shilingi bilioni 27.6; mradi wa kusaidia uboreshaji wa mazingira ya ukuaji wa biashara na ubunifu wenye thamani ya shilingi bilioni 63.5; na programu ya ushirikiano wa kitaalam yenye thamani ya shilingi bilioni 9.7.

88. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu na kufanikisha kusainiwa kwa Mkataba kati ya Tanzania na Ujerumani kuhusu msaada wenye thamani ya shilingi bilioni 18 kwa kipindi cha miaka minne kuanzia 2021 hadi 2024. Msaada huo unahusisha ununuzi wa vifaa tiba na ujenzi wa

hospitali ya Jeshi la Wananchi wa Tanzania jijini Dodoma.

89. Mheshimiwa Spika, mwezi Februari 2021, Mhe. Prof. Palamagamba J. A. M. Kabudi (Mb.), aliyekuwa Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki alifanya ziara ya kikazi nchini Ufaransa. Kufuatia ziara hiyo:

- i. Serikali ya Ufaransa kupitia Shirika lake la Maendeleo (AFD) ilikubali kuongeza kiasi cha fedha za mkopo wa masharti nafuu Euro milioni 178 na hivyo kufanya jumla ya mkopo kuongezeka kutoka Euro milioni 600 hadi Euro milioni 778 kwa ajili ya kutekeleza miradi mbalimbali ya maendeleo nchini;
- ii. Tanzania na UNESCO kukubaliana kuanza taratibu za kuwa na siku rasmi ya kuadhimisha lugha ya Kiswahili duniani kila mwaka. Tanzania imependekeza tarehe 7 Julai ya kila mwaka kuwa siku rasmi ya maadhimisho. Serikali kupitia Wizara inaendelea na majadiliano na UNESCO kufikia lengo hilo; na
- iii. Kampuni 11 za Ufaransa zimeonesha utayari wa kutekeleza miradi hapa nchini kwa kutumia fedha

kutoka Serikali ya Ufaransa. Kampuni hizo zinalenga kuwekeza kwenye sekta za viwanda, kilimo, maji, elimu, uvuvi, utalii na miundombinu ya reli na barabara.

90. Mheshimiwa Spika, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu uwekaji saini Hati ya Makubaliano kati ya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar na kampuni ya Tange & Intertorco Group ya nchini Hispania kwa ajili ya kufanya upembuzi yakinifu wa ujenzi wa Bandari ya Mpigaduri, Unguja; Bandari ya Mkoani, Pemba; na mradi wa kufua umeme kwa kutumia gesi. Hafla ya uwekaji saini makubaliano hayo ilishuhudiwa na Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi.

91. Mheshimiwa Spika, mwezi Januari 2021, Wizara iliratibu uwekaji saini Mkataba kati ya Serikali ya Tanzania na kampuni ya LZ Nicol ya nchini Uingereza kwa ajili ya uchimbaji wa madini ya *nickel* yanayopatikana eneo la Kabanga wilayani Ngara, Kagera. Katika Mkataba huo pande zote mbili zilikubaliana kuunda kampuni ya ubia ambayo itapewa jina la Tembo Nickel Corporation ambapo Serikali ya Tanzania itamiliki asilimia 16 ya hisa za kampuni hiyo. Aidha, Serikali na kampuni ya LZ Nicol zilikubaliana kujenga kiwanda cha kuchenjua madini

ya *nickel*, dhahabu na shaba katika wilaya ya Kahama, Shinyanga. Utekelezaji wa mkataba huo utaongeza fursa za ajira kwa watazania, uhaulishaji wa teknolojia ya uchimbaji madini na ongezeko la fedha za kigeni.

92. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha kuanzia tarehe 31 Agosti, 2020 hadi tarehe 31 Januari, 2021, Tanzania ilipewa heshima ya kuwa Rais wa Baraza la Mawaziri wa Jumuiya ya Nchi za Afrika, Caribbean na Pacific (OACPS). Hiyo ilikuwa ni mara ya tatu kwa nchi yetu kushika nafasi hiyo tangu ilipojiunga na Jumuiya hiyo mwaka 1975. Miongoni mwa sababu za kuchaguliwa kushika nafasi hiyo ni kuongezeka kwa ushawishi wake kwenye Jumuiya ya OACPS, sera na hatua thabiti zinazochukuliwa na Tanzania katika kusimamia masuala ya kitaifa na kimataifa pamoja na utendaji madhubuti wa Wizara katika kusimamia Sera ya Mambo ya Nje ikiwemo ushiriki mahiri katika masuala yanayogusa maslahi ya Nchi Wanachama wa Jumuiya ya OACPS.

93. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha uongozi wetu kwenye Baraza hilo, Tanzania imesimamia ukamilishwaji wa majadiliano ya Ubia Mpya wa Ushirikiano kati ya Nchi za Jumuiya ya OACPS na Umoja wa Ulaya. Vilevile, imeimarisha ushirikiano

miongoni mwa Nchi Wanachama; na ushirikiano baina ya Nchi Wanachama na wadau wa maendeleo katika masuala ya biashara na uwekezaji. Aidha, katika kipindi hicho hali ya kifedha kwenye Sekretarieti ya OACPS imeimarika.

94. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa 111 wa Baraza la Mawaziri wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya OACPS uliofanyika kwa njia ya mtandao chini ya uenyekiti wa Tanzania. Kupitia Mkutano huo, Tanzania imekuwa miongoni mwa nchi 10 za Jumuiya hiyo zitakazonufaika na utekelezaji wa mradi wa kuongeza mnyororo wa thamani katika mazao ya samaki ujulikanao kama FISH4ACP unaogharimu shilingi bilioni 110. Katika mradi huo Tanzania imetengewa kiasi cha shilingi bilioni 8 kwa ajili ya kuongeza thamani ya mazao ya samaki aina ya migebuka na dagaa kutoka mkoa wa Kigoma. Mradi huo utatekelezwa na Shirika la Umoja wa Mataifa la Chakula na Kilimo kwa kushirikiana na Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania.

95. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Oktoba 2020, Wizara iliratibu na kufanikisha kusainiwa kwa Mkataba kati ya Tanzania na Uswisi wa msaada wa shilingi bilioni 39.15 kugharamia utekelezaji wa Awamu ya Pili

ya Mpango wa Kunusuru Kaya Maskini nchini na Mkataba wa shilingi bilioni 4.95 ikiwa ni msaada wa kuchangia Mfuko wa Pamoja wa Afya. Pia, Wizara iliratibu kusainiwa kwa Mkataba kati ya Tanzania na Uswisi wa shilingi bilioni 15.8 ikiwa ni msaada kwa ajili ya kutekeleza Programu ya Kitaifa ya Kutokomeza Malaria Awamu ya Kwanza; na Mkataba wa shilingi bilioni 24.76 ikiwa ni msaada kwa ajili ya kutekeleza Programu ya Kuimarisha Mfumo wa Kutoa Huduma za Afya Awamu ya Tatu. Misaada hiyo imeendelea kuchangia jitihada za Serikali katika kupunguza umaskini na kuboresha huduma za afya nchini.

96. *Mheshimiwa Spika*, katika kutekeleza jukumu la kuvutia utalii, biashara na uwekezaji, Wizara iliratibu ziara zifuatazo za wafanyabiashara na wawekezaji hapa nchini:

- i. Ziara za wawekezaji kutoka Austria na Uturuki zilizofanyika nchini mwezi Desemba 2020 na Februari 2021 mtawalia, ambao wamevutiwa kuwekeza katika sekta za miundombinu, madini, elimu, sayansi na teknolojia na utalii;
- ii. Ujio wa kampuni ya Green Iceland Trading Company ya nchini Qatar ambayo imeonesha utayari wa kuanza kununua nyama ya ng'ombe

na mbuzi; matunda na mbogamboga (maembe, maparachichi, mananasi na pilipili); na

- iii. Ujio wa kampuni ya uandaaji wa matamasha na makongamano makubwa ya utalii na uwekezaji ya nchini Qatar KON Group ambayo imekubali kuandaa makongamano ya biashara na utalii wa Tanzania nchini humo.

97. Mheshimiwa Spika, aidha, pamoja na changamoto zilizosababishwa na UVIKO-19, Wizara iliendelea kutekeleza Diplomasia ya Uchumi kwa kutumia njia ya mtandao kuendesha makongamano na mikutano kama ifuatavyo:

- i. Kongamano la 15 la biashara na uwekezaji kati ya India na Afrika lililofanyika mwezi Septemba 2020, ambapo Tanzania ilitangaza fursa zilizopo katika sekta za nishati, maji, kilimo, miundombinu, afya na TEHAMA;
- ii. Kongamano la usalama wa chakula lililoandaliwa na taasisi ya *Improvate Teck Talk* ya Israel mwezi Septemba na Novemba 2020, ambapo Tanzania ilitangaza mazao ya kilimo yanayozalishwa nchini kwa wingi kwa ajili ya kupata soko katika Ukanda wa Mediterania;

- iii. Mkutano baina ya Kituo cha Uwekezaji Tanzania, Chama cha Wafanyabiashara wenye Viwanda na Kilimo Tanzania, Jumuiya ya Wafanyabiashara na Wawekezaji wa Afrika Mashariki nchini Sweden na mataifa ya Nordic uliofanyika mwezi Novemba 2020; na
- iv. Mkutano kati ya wadau wa utalii wa hapa nchini na Chama cha Mawakala wa Usafiri wa Anga cha Uturuki (TURSAB) uliofanyika mwezi Septemba 2020, ambapo pande hizo mbili zilikubaliana kuweka msingi wa ushirikiano katika kutangaza vivutio vya utalii vya Tanzania nchini Uturuki na kuongeza ushiriki wa Tanzania katika maonesho ya utalii yanayoandaliwa nchini humo.

4.2 Kuratibu Masuala ya Ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa

4.2.1 Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC)

98. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi hiki, Wizara imeendelea kuratibu ushiriki wa Tanzania katika Jumuiya ya Afrika Mashariki ili kunufaika na fursa za mtangamano kama ifuatavyo:

Mkutano wa 21 wa Wakuu wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki

99. Mheshimiwa Spika, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa 21 wa Wakuu wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki uliofanyika kwa njia ya mtandao. Katika Mkutano huo, Wakuu wa Nchi waliidhinisha lugha za Kiswahili na Kifaransa kutumika rasmi kwenye shughuli za Jumuiya ya Afrika Mashariki. Hatua ya Kiswahili kuwa lugha rasmi ya Jumuiya ni muhimu kwa nchi yetu kwa sababu itachochea kuongezeka kwa matumizi ya lugha hiyo katika Nchi Wanachama na kutoa fursa za ajira kwa wataalamu wa Kiswahili hapa nchini kufundisha, kutoa huduma ya ukalimani na kutafsiri. Aidha, kurasimishwa kwa lugha ya Kiswahili kutarahisisha mawasiliano ya kibiashara miongoni mwa wananchi wa Jumuiya.

100. Mheshimiwa Spika, Mkutano huo pia uliazimia kwamba Nchi Wanachama zilizo tayari kuendelea na Mkataba wa Ubia wa Uchumi (EPA) ziruhusiwe kuanza mashauriano na Umoja wa Ulaya kwa kutumia kanuni ya *Variable Geometry*. Hii ni kutokana na kuwa baadhi ya Nchi Wanachama hazikubaliani na baadhi ya vipengele vilivyopo katika Mkataba huo.

101. Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa Mkataba wa EPA kwa kutumia kanuni ya *Variable Geometry* unakabiliwa na changamoto. Kulingana na tafsiri ya Mahakama ya Haki ya Afrika Mashariki katika Shauri Na. 1 la mwaka 2010, Kanuni hii ni nyenzo ya utekelezaji wa makubaliano ya pamoja (consensus). Kwa mujibu wa Mkataba wa EPA Nchi zote Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki zinatakiwa kusaini, kuridhia na kutekeleza Mkataba huo kwa pamoja na endapo baadhi ya nchi zitasaini na nyingine kutosaini, Mkataba hautakuwa wa Jumuiya na hivyo, kanuni ya *Variable Geometry* haiwezi kutumika. Kwa muktadha huo, uamuzi uliofikiwa wa kutumia kanuni hiyo kutekeleza Mkataba hautaathiri msimamo wa Tanzania wa kutaka kufanyika kwa maboresho katika baadhi ya vipengele vya Mkataba kabla ya kusainiwa.

102. Mheshimiwa Spika, Mkutano wa 21 wa Wakuu wa Nchi Wanachama wa Jumuiya pia ulimteua Dkt. Peter Mathuki kutoka Kenya kuwa Katibu Mkuu wa Jumuiya ya Afrika Mashariki kuchukua nafasi ya *Balizi* Libérat Mfumukeyo kutoka Burundi ambaye amemaliza muda wake. Vilevile, Mkutano huo ulimchagua Mheshimiwa Uhuru Muigai Kenyatta, Rais wa Jamhuri ya Kenya kuwa Mwenyekiti wa Jumuiya kwa kipindi cha mwaka mmoja kuanzia Februari 2021

na Jamhuri ya Burundi kushika nafasi ya Mnukuu wa Vikao vya Jumuiya.

103. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa 40 wa Baraza la Mawaziri wa Jumuiya ya Afrika Mashariki. Mkutano huo ulijadili na kupitisha Sera ya Uwekezaji ya Jumuiya ya Afrika Mashariki inayolenga kuboresha mazingira ya uwekezaji, kuvutia uwekezaji pamoja na kuitangaza Jumuiya ya Afrika Mashariki kama eneo moja la uwekezaji. Utekelezaji wa Sera hii utawezesha kukuza uwekezaji, kurazinisha vivutio vya uwekezaji pamoja na kutangaza Jumuiya ya Afrika Mashariki kama eneo moja la uwekezaji.

104. *Mheshimiwa Spika*, vilevile, Mkutano wa 40 wa Baraza la Mawaziri la Jumuiya ya Afrika Mashariki ulipitisha azimio la kuanzisha Taasisi ya Fedha ya Jumuiya ya Afrika Mashariki ifikapo mwezi Julai, 2021.

Utekelezaji wa Itifaki ya Umoja wa Forodha wa Afrika Mashariki

105. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Dharura wa Baraza la Kisekta la Mawaziri wa

Biashara, Viwanda, Fedha na Uwekezaji la Afrika Mashariki uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano ulipokea na kuridhia Taarifa ya Biashara na Uwekezaji ya Jumuiya ya Afrika Mashariki ya mwaka 2019.

106. *Mheshimiwa Spika*, taarifa hiyo imebainisha kuwa thamani ya manunuzi baina ya Nchi Wanachama iliongezeka kutoka Dola za Marekani milioni 2,835.9 mwaka 2018 hadi Dola za Marekani milioni 3,175.8 mwaka 2019, sawa na ongezeko la asilimia 12. Thamani ya mauzo ya bidhaa baina ya Nchi Wanachama iliongezeka kutoka Dola za Marekani milioni 3,145.2 mwaka 2018 hadi Dola za Marekani milioni 3,162.8 mwaka 2019, sawa na ongezeko la asilimia 0.6.

107. *Mheshimiwa Spika*, kwa upande wa Tanzania, thamani ya bidhaa zilizouzwa kwenda Nchi Wanachama iliongezeka kutoka Dola za Marekani milioni 444.3 mwaka 2018 hadi Dola za Marekani milioni 674.4 mwaka 2019, sawa na ongezeko la asilimia 51.8. Thamani ya manunuzi ya bidhaa kutoka Nchi Wanachama iliongezeka kutoka Dola za Marekani milioni 302.7 mwaka 2018 hadi Dola za Marekani milioni 329.2 mwaka 2019, sawa na ongezeko la asilimia 8.7. Aidha, takwimu za awali za mwaka 2020 zinaonesha mauzo ya Tanzania kwenda

Nchi Wanachama ni Dola za Marekani milioni 812.55 wakati manunuzi kutoka Nchi Wanachama yalikuwa Dola za Marekani milioni 324.31. Baadhi ya bidhaa zilizouzwa kwa wingi ni mahindi, mchele, bidhaa za chuma, marumaru, karatasi na saruji.

108. *Mheshimiwa Spika*, Tanzania imeendelea kuwawezesha wafanyabiashara wadogo kunufaika na fursa zilizopo katika Mtangamano wa Afrika Mashariki. Katika kipindi cha mwezi Julai 2020 hadi Aprili, 2021 Tanzania ilitoa vyeti 37,111 vya uasili wa bidhaa kwa wafanyabiashara wadogo wa Tanzania wanaofanya biashara katika nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki. Vyeti hivyo, vimewasaidia wafanyabiashara kupata unafuu wa kodi kwa kutolipa ushuru wa forodha kwa bidhaa zinazozalishwa nchini na zinazokidhi vigezo vya uasili wa bidhaa wa Jumuiya ya Afrika Mashariki.

Utekelezaji wa Miradi na Programu za Miundombinu ya Kiuchumi na Huduma za Kijamii

109. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Aprili 2021, Wizara iliratibu na kushiriki ziara ya ukaguzi wa mradi wa Maji na Usafi wa Mazingira ya Ziwa Victoria Awamu ya Pili unaotekelezwa katika Wilaya za Geita na Sengerema; mradi wa Kimataifa wa Mawasiliano na Uchukuzi

katika Ziwa Victoria; na mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi katika Bonde la Ziwa Victoria unaotekelezwa wilayani Magu. Miradi hiyo inayotekelezwa kwa uratibu wa Kamisheni ya Bonde la Ziwa Victoria itawezesha wananchi waishio katika Bonde la Ziwa Victoria kupata maji safi na salama, kuimarisha utunzaji wa mazingira na kunufaika na matumizi endelevu ya rasilimali za bonde hilo.

110. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Aprili 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mkutano wa 20 wa Baraza la Mawaziri la Kisekta la Afya la Jumuiya ya Afrika Mashariki uliofanyika jijini Arusha. Katika mkutano huo, Nchi Wanachama zilikubaliana kuunda Kamati ya Uratibu ya Kikanda ya UVIKO – 19 na Kamati ya Ushauri ya Chanjo ya UVIKO – 19. Kamati hizo zitashauri namna ya kukabiliana na maambukizi ya UVIKO - 19 na utaratibu wa chanjo ya ugonjwa huo katika nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki.

111. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu na kushiriki katika ziara ya kikanda ya ukaguzi wa mradi wa ujenzi wa kituo cha kufua umeme cha Murongo/Kikagati (MW 14) unaotekelezwa kati ya Tanzania na Uganda katika bonde la Mto Kagera. Mradi unatekelezwa na mwekezaji binafsi, kampuni ya *Kikagati Power*

Company Limited (KPCL) iliyosajiliwa nchini Uganda na Tanzania.

112. *Mheshimiwa Spika*, mradi huo unahusisha pia ujenzi wa njia za kusafirishia umeme wa msongo wa kV 33 kutoka Murongo (Tanzania) hadi Kikagati (Uganda). Mradi utakapokamilika utahudumia maeneo ya wilaya za Kyerwa na Karagwe ambayo kwa sasa yanapata umeme kutoka Uganda kwa gharama kubwa.

113. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Novemba 2020, Wizara iliratibu uwasilishaji wa miradi ya miundombinu ya Tanzania katika awamu ya pili ya utekelezaji wa Programu ya Maendeleo ya Miundombinu ya Afrika kupitia Kamisheni ya Umoja wa Afrika. Hatua hii ni utekelezaji wa programu ya miradi ya miundombinu ya Bara la Afrika. Miradi mitano ya Tanzania imejumuishwa katika programu hiyo miongoni mwa miradi 71 ya Nchi Wanachama wa Umoja wa Afrika itakayotekelezwa kwa kipindi cha mwaka 2021 – 2030.

114. *Mheshimiwa Spika*, miradi ya Tanzania iliyojumuishwa ni: ujenzi wa reli ya kiwango cha kimataifa ya Dar es Salaam – Tabora - Isaka – Mwanza, Tabora – Uvinza - Kigoma kwenda Kigali

(Rwanda) na Musongati/Gitega (Burundi); ujenzi wa reli ya kiwango cha kimataifa ya Mtwara – Mbamba Bay yenye matawi kwenda Liganga na Mchuchuma; ujenzi wa njia za kusafirisha umeme kutoka Masaka (Uganda) – Mwanza (kV 400); ujenzi wa Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano kwenda DRC kupitia Ziwa Tanganyika; na ujenzi wa Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano kwenda Msumbiji.

115. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Septemba 2020, Wizara ilikagua utekelezaji wa miradi ya kikanda ya miundombinu katika mikoa ya Kigoma na Kagera inayotekelezwa na Serikali kupitia Programu ya Kuendeleza Mtandao wa Barabara ya Jumuiya ya Afrika Mashariki. Miradi iliyokaguliwa ni ujenzi wa barabara ya Kabingo – Kasulu – Manyovu (km 260.6) unaohusisha pia ujenzi wa Kituo cha Huduma kwa Pamoja Mpakani (OSBP) Manyovu/Mugina (Tanzania/Burundi); ujenzi wa barabara ya Bugene – Kasulo – Kumunazi (km 133); na ujenzi wa barabara ya Kyaka – Mutukula (km 30).

116. *Mheshimiwa Spika*, Wizara pia ilikagua hali ya miundombinu na uendeshaji wa Vituo vya OSBP vya Kabanga/Kobero (Tanzania/Burundi), Mutukula/Mutukula (Tanzania/Uganda) na Rusumo/Rusumo (Tanzania/Rwanda). Ukaguzi ulibaini changamoto

zinazoathiri uendeshaji wa vituo vya OSBP na kupendekeza kuandaliwa mkakati wa Jumuiya ya Afrika Mashariki wa utatuzi wa changamoto zilizobainika ili kuandaa modeli moja ya OSBP. Mapendekezo hayo yamewasilishwa kwenye Sekretarieti ya Jumuiya kwa ajili ya hatua zaidi.

117. *Mheshimiwa Spika*, kufuatia ziara hiyo ya ukaguzi, mwezi Novemba 2020, Wizara iliratibu uwekaji saina Hati ya Makubaliano baina ya Tanzania, Burundi, Jumuiya ya Afrika Mashariki na Taasisi ya Uwezeshaji Usafiri katika Ushoroba wa Kati. Hati hiyo inahusu kusimamia utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa barabara ya Kabingo – Kasulu – Manyovu (km 260.6) /Rumonge – Gitaza (km 45). Uwekaji saina ulifuatiwa na makabidhiano ya eneo la ujenzi wa Kituo cha Huduma kwa Pamoja Mpakani (OSBP) Manyovu/Mugina (Tanzania/Burundi). Mradi huo unatekelezwa kwa mkopo wa Dola za Marekani milioni 256.2 kutoka Benki ya Maendeleo ya Afrika.

118. *Mheshimiwa Spika*, barabara hiyo ni kiungo muhimu cha mtandao wa barabara kwa upande wa mikoa ya magharibi mwa Tanzania inayounganisha bandari ya Dar es Salaam na nchi za Burundi, Rwanda na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo. Aidha, utekelezaji wake unahusisha uboreshaji wa

miundombinu ya huduma za kijamii katika wilaya za Buhigwe, Kasulu na Kibondo ikiwemo ujenzi wa stendi mpya za mabasi; ukarabati wa masoko; ujenzi wa miundombinu ya kusambaza maji na usafi wa mazingira; ujenzi wa vituo vya afya na ukarabati wa hospitali za wilaya za Kasulu na Kibondo pamoja na ununuzi wa magari manne (4) ya kubebea wagonjwa katika miji ya Makere na Busunzu.

119. Mheshimiwa Spika, Wizara inaendelea kuratibu Miradi ya Miundombinu ya Vipaumbele ya Wakuu wa Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki kwa kufuatilia utekelezaji wake. Katika kipindi hiki mradi wa ujenzi wa Jengo la Abiria la Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Abeid Amani Karume (Terminal III) umekamilika na ulizinduliwa mwezi Septemba 2020 na Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein, Rais wa Awamu ya Saba wa Zanzibar.

120. Mheshimiwa Spika, vilevile, Wizara kupitia Jumuiya ya Afrika Mashariki iliratibu kupatikana kwa fedha kiasi cha shilingi bilioni 371.36 kutoka Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB) kwa ajili ya ujenzi wa barabara kwa kiwango cha lami kipande cha Pangani – Mkange (km 124.5) na daraja la Pangani katika barabara ya kikanda ya Bagamoyo – Tanga - Horohoro/Lungalunga - Malindi (km 425); Dola za

Marekani milioni 256.2 kutoka AfDB kwa ajili ya ujenzi wa barabara ya kiwango cha lami ya Kasulu – Kabingo - Manyovu (km 260.6)/ Rumonge – Gitaza (km 45); na Dola za Marekani milioni 12 kutoka AfDB kwa ajili ya ujenzi wa jengo la OSBP Manyovu/Mugina. Aidha, Wizara iliratibu upatikanaji wa fedha kutoka Benki ya Dunia kwa ajili ya ukarabati wa barabara ya Rusumo – Lusahunga kwa kiwango cha lami, ambapo taratibu za kumpata mkandarasi zinaendelea.

121. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Septemba 2020, Wizara iliratibu na kushiriki katika Maadhimisho ya Siku ya Mara yaliyofanyika Butiama mkoani Mara, kwa lengo la kuhamasisha utunzaji wa mazingira katika Bonde la Mto Mara. Maadhimisho hayo yalikusisha upandaji miti na majadiliano ya mikakati ya utunzaji wa mazingira ya bonde la mto huo. Kufanyika kwa maadhimisho hayo hapa nchini kumetoa fursa kwa wananchi wa maeneo ya wilaya ya Butiama na maeneo mengine ya jirani kunufaika na fursa za biashara.

122. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Agosti 2020, Wizara iliratibu na kushiriki kwenye uzinduzi wa Kitaifa wa mradi wa kuwawezesha wanawake kiuchumi ujulikanao kama “*50 Million African Women Speak*”

Networking Platform". Uzinduzi huo ulifanywa na Mawaziri wanaohusika na Maendeleo ya Jamii katika Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Mapinduzi Zanzibar. Mradi huu unatekelezwa katika nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki, Jumuiya ya Soko la Pamoja la Mashariki na Kusini mwa Afrika (COMESA) na Jumuiya ya Kiuchumi ya Nchi za Afrika Magharibi (ECOWAS). Kwa mwaka 2020, mradi uliwezesha wanawake wapatao 5000 kutoka pande zote mbili za Muungano kupata taarifa muhimu za ujasiriamali kwa njia ya mtandao.

123. Mheshimiwa Spika, katika kufanikisha utekelezaji wa mradi huo nchini, Wizara iliratibu mafunzo ya kuwawezesha wanawake kiuchumi yaliyofanyika mwezi Desemba 2020 jijini Dar es Salaam. Mafunzo hayo yalishirikisha takribani wanawake 200 kutoka Taasisi za Serikali na Asasi za Kiraia zinazoratibu masuala ya maendeleo ya wanawake kutoka pande zote mbili za Muungano. Mafunzo hayo yaliwajengea uwezo wa kutumia mtandao wa kuwaunganisha wanawake milioni 50 Barani Afrika; kuwahamasisha kuwa mabalozi na waelimishaji kwa wanawake wengine katika kutatua changamoto zinazowakabili kibiashara; na kutoa elimu ya fursa za kibiashara.

124. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Julai 2020, Wizara iliratibu na kushiriki katika Mkutano wa Pamoja wa Mawaziri wa Mambo ya Nje, Afya na Miundombinu wa Nchi za Tanzania na Rwanda kujadili zuio la malori ya mizigo kutoka Tanzania kuvuka mpaka wa Rusumo kuingia Rwanda kwa lengo la kudhibiti kuenea kwa UVIKO-19. Mkutano huo uliwezesha kupatikana kwa ufumbuzi wa mgogoro uliokuwepo kwa pande mbili kukubaliana kuendelea kutekeleza mwongozo uliotolewa na Mawaziri wa Afya wa Jumuiya ya Afrika Mashariki katika Mkutano wa Dharura uliofanyika mwezi Machi 2020.

125. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imefanikisha kupatikana kwa wajumbe saba watakaoiwakilisha Tanzania katika Bodi ya Wakurugenzi wa Kamisheni ya Sayansi na Teknolojia ya Jumuiya ya Afrika Mashariki kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia mwaka 2020 hadi 2025. Kati ya hao, wajumbe wanne wanatoka Tanzania Bara na watatu Zanzibar.

126. *Mheshimiwa Spika*, wajumbe hao ni Prof. James E. Mdoe, Naibu Katibu Mkuu wa Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia; Dkt. Amos Nungu, Mkurugenzi Mkuu wa Kamisheni ya Sayansi na Teknolojia; Dkt. Ali Ahmed Uki, Mkufunzi Mwandamizi kutoka Chuo Kikuu cha Zanzibar (ZU); Dkt. Rose Rita

Kingamkono, Mwenyekiti Mtendaji wa Taasisi ya Maendeleo ya Wanawake kwenye Masuala ya Kilimo (CAWAT); Dkt. Asifu Petro Nanyaro, Katibu Mtendaji wa *Tanzania Academy of Science - TAAS*; Dkt. Haji Mwevura Haji, Mkufunzi wa Chuo Kikuu cha Taifa Zanzibar (SUZA); na Dkt. Zidi Mussa Makame, Mkufunzi Mwandamizi wa Chuo cha Sayansi cha Karume (Zanzibar).

Shirikisho la Kisiasa la Afrika Mashariki

127. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea kuratibu ushiriki wa Tanzania katika maandalizi ya Rasimu ya Katiba ya Fungamano la Kisiasa la Afrika Mashariki kama hatua ya mpito kuelekea Shirikisho la Kisiasa la Afrika Mashariki. Hadi kufikia mwezi Aprili 2021, zoezi la kukusanya maoni na kutoa elimu kwa umma limefanyika katika nchi za Burundi na Uganda. Kulingana na ratiba ya zoezi hilo, timu ya wataalam ya Jumuiya inayokusanya maoni kuhusiana na rasimu ya katiba hiyo itatembelea Tanzania mwezi Agosti 2021.

Demokrasia na Utawala Bora

128. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi hiki, nchi mbili wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki ambazo ni Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na

Jamhuri ya Uganda zilifanya Uchaguzi Mkuu. Jumuiya ya Afrika Mashariki ilituma timu ya waangalizi wa uchaguzi hapa nchini mwezi Oktoba 2020. Timu hiyo iliongozwa na Mheshimiwa Sylvester Ntibantunganya, Rais Mstaafu wa Jamhuri ya Burundi. Katika uchaguzi huo Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli aliyekuwa mgombea kutoka Chama Cha Mapinduzi alishinda nafasi ya Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Aidha, kwa upande wa Zanzibar, Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi mgombea kutoka Chama Cha Mapinduzi alishinda nafasi ya Rais wa Zanzibar.

129. Mheshimiwa Spika, taarifa ya timu ya waangalizi wa uchaguzi kutoka Jumuiya ya Afrika Mashariki ilieleza kuwa uchaguzi huo ulifanyika katika mazingira ya amani na utulivu, na ulikidhi vigezo vya kuwa huru na haki kama ilivyoainishwa katika mwongozo wa uangalizi wa uchaguzi wa Jumuiya ya Afrika Mashariki.

130. Mheshimiwa Spika, mwezi Januari 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika timu ya waangalizi wa uchaguzi wa Jumuiya ya Afrika Mashariki kwenye Uchaguzi Mkuu nchini Uganda. Zoezi la uangalizi lililenga kuhakikisha kuwa misingi ya demokrasia inatekelezwa kama ilivyoainishwa

katika Kanuni za msingi za Jumuiya. Katika uchaguzi huo, Mheshimiwa Yoweri Kaguta Museveni mgombea kupitia Chama cha *National Resistance Movement* alishinda nafasi ya Rais. Taarifa ya awali ya waangalizi wa uchaguzi kutoka Jumuiya ya Afrika Mashariki inaonesha uchaguzi huo ulifikia vigezo vya msingi vilivyoainishwa katika mwongozo wa uangalizi wa uchaguzi wa Jumuiya ya Afrika Mashariki.

Ushirikiano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na Jumuiya Nyingine

a) Utatu wa COMESA-EAC-SADC

131. Mheshimiwa Spika, mwezi Machi 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Kwanza wa Kamati ya Mawaziri wa Utatu wa COMESA – EAC – SADC wanaohusika na Biashara, Fedha, Uchumi, Mambo ya Ndani na Afya uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo uliridhia na kupitisha Mwongozo wa Kusimamia Uvukaji Salama wa Watu na Mizigo kwa kipindi cha mlipuko wa UVIKO-19 kwa kuzingatia mapendekezo yaliyotolewa na Nchi Wanachama; na kuhimiza kuendelea kubadilishana uzoefu wa njia bora za kukabiliana na kudhibiti ugonjwa huo.

132. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Pili wa Dharura wa Baraza la Mawaziri wa Eneo Huru la Biashara la Utatu wa COMESA-EAC-SADC uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano ulipokea taarifa ya kusainiwa na kuridhiwa kwa Mkataba wa Eneo Huru la Biashara la Utatu wa COMESA-EAC-SADC.

133. *Mheshimiwa Spika*, nchi 10 kati ya 22 zilizosaini Mkataba wa Eneo Huru la Biashara la Utatu wa COMESA-EAC-SADC zimeridhia na kuwasilisha hati za kuridhia mkataba huo kwa Mwenyekiti wa Sekretarieti ya Utatu. Mkataba utapata nguvu ya kisheria na kuanza kutekelezwa baada ya nchi 14 kuridhia na kuwasilisha hati za kuridhia. Tanzania inaendelea na taratibu za kuridhia Mkataba huo.

b) Eneo Huru la Biashara la Bara la Afrika

134. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa 13 wa Dharura wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo pamoja na maamuzi mengine, ulielekeza Nchi Wanachama kukamilisha majadiliano ya Viambatisho vya Ufunguaji wa Biashara ya Bidhaa,

Huduma na Vigezo vya Uasilia wa Bidhaa ili biashara katika Eneo Huru la Biashara la Afrika iweze kuanza ifikapo tarehe 01 Januari, 2021. Hata hivyo, kutokana na kuendelea kuenea kwa UVIKO–19, Nchi Wanachama hazikufanikiwa kukamilisha majadiliano ya Viambatisho husika na hivyo kuathiri mtiririko wa biashara baina ya Nchi Wanachama. Majadiliano ya Viambatisho hivyo yanatarajiwa kukamilika Juni, 2021 na biashara kuanza Julai, 2021.

c) Majadiliano ya Mkataba wa Biashara Baina ya Jumuiya ya Afrika Mashariki na Uingereza

135. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Septemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mkutano wa Baraza la Kisekta la Mawaziri wa Biashara, Viwanda, Fedha na Uwekezaji la Jumuiya ya Afrika Mashariki uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo ulijadili maombi ya Uingereza ya kufanya majadiliano ya Mkataba rasmi wa Biashara na Jumuiya ya Afrika Mashariki, kufuatia Uingereza kujitoa katika Umoja wa Ulaya.

136. *Mheshimiwa Spika*, Baraza la Mawaziri la Kisekta, lilikubaliana na pendekezo la majadiliano hayo na kuagiza Nchi Wanachama kushiriki

majadiliano kwa pamoja kama Jumuiya. Aidha, ilipendekezwa Serikali ya Uingereza isogeze mbele muda wa kukamilisha majadiliano kutoka tarehe 31 Desemba, 2020 hadi tarehe 31 Desemba, 2021 ili kutoa muda kwa Nchi Wanachama kufanya mashauriano ya ndani.

137. Mheshimiwa Spika, Serikali ya Uingereza haikuafiki mapendekezo hayo ya Jumuiya ya Afrika Mashariki na kuisisitiza azma yake ya kuendelea na majadiliano na nchi zitakazokuwa tayari. Kufuatia msimamo huo, Kenya iliendelea na majadiliano na kusaini Mkataba huo mwezi Desemba, 2020. Hata hivyo, Ibara ya 37(4) ya Itifaki ya Umoja wa Forodha inazitaka Nchi Wanachama kutoa taarifa ya kusudio la kuingia Mkataba wa Biashara na Nchi nyingine nje ya Umoja wa Forodha, kwa lengo la kuwezesha nchi nyingine kutoa maoni kama Mkataba huo una athari kwenye Umoja wa Forodha wa Afrika Mashariki. Hivyo, Katibu Mkuu wa Jumuiya ameikumbusha Jamhuri ya Kenya kuzingatia matakwa ya Ibara hiyo.

Bunge la Afrika Mashariki

138. Mheshimiwa Spika, mwezi Januari hadi Februari 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mkutano wa Pili, Kikao cha Nne cha Bunge la

Nne la Afrika Mashariki uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo ulijadili muswada binafsi wa sheria kuhusu mifugo. Lengo la muswada huo ni kuweka mfumo wa kisheria wa kuratibu masuala ya mifugo katika Jumuiya ikiwa ni pamoja na kudhibiti magonjwa yanayoathiri mifugo. Vilevile, Bunge lilijadili na kupitisha muswada binafsi wa sheria kuhusu masuala ya uadilifu na mapambano dhidi ya rushwa. Muswada huo unalenga kukuza uadilifu na kuimarisha mfumo wa kisheria katika kuzuia na kupambana na masuala ya rushwa katika Asasi na Taasisi za Jumuiya.

4.2.2 Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC)

139. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Mei 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mkutano wa Mawaziri wanaohusika na Masuala ya Kazi na Ajira katika Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika. Kupitia Mkutano huo Nchi Wanachama wa SADC ziliweka msimamo wa pamoja kuhusu maboresho ya Katiba ya Shirika la Kazi Duniani. Marekebisho hayo yanalenga kuongeza wigo wa demokrasia katika maamuzi ndani ya Shirika hilo. Msimamo huo wa nchi za SADC unatarajiwa kuwasilishwa katika vikao vya Umoja wa Afrika kwa majadiliano na kuweka

msimamo wa pamoja wa nchi za Afrika kuhusu maboresho ya Katiba ya Shirika la Kazi Duniani.

140. Mheshimiwa Spika, mwezi Aprili 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Dharura wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Troika Mbili wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika uliofanyika jijini Maputo, Msumbiji. Troika Mbili inajumuisha Jamhuri ya Msumbiji (Mwenyekiti wa sasa wa SADC), Jamhuri ya Malawi (Mwenyekiti ajaye), Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (Mwenyekiti aliyemaliza muda wake), Jamhuri ya Botswana (Mwenyekiti wa sasa wa Asasi ya SADC ya Ushirikiano wa Siasa, Ulinzi na Usalama), Jamhuri ya Afrika Kusini (Mwenyekiti ajaye wa Asasi) na Jamhuri ya Zimbabwe (Mwenyekiti wa Asasi aliyemaliza muda wake). Katika Mkutano huo Nchi Wanachama ziliazimia kuendelea kushirikiana kuimarisha hali ya ulinzi na usalama kaskazini mwa nchi ya Msumbiji hususan kwenye Jimbo la Cabo Delgado. Mkutano uliazimia kuiwezesha na kuitumia *Standby Force* ya SADC kutatua tatizo la ugaidi katika Jamhuri ya Msumbiji.

141. Mheshimiwa Spika, mwezi Machi 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Baraza la Mawaziri wa Jumuiya ya Maendeleo

Kusini mwa Afrika uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo uliridhia kuongeza wigo wa matumizi ya lugha ya Kiswahili katika mikutano ya kisekta ya SADC. Aidha, Mkutano uliielekeza Sekretarieti ya SADC kukamilisha ujenzi wa sanamu ya Mwalimu Nyerere inayojengwa katika Jengo la Amani na Usalama kwenye Makao Makuu ya Umoja wa Afrika jijini Addis Ababa, Ethiopia ifikapo mwezi Aprili 2022. Vilevile, Mkutano huo uliridhia kufanyika kwa maadhimisho ya kumbukumbu ya miaka 40 ya SADC na kuhimiza Nchi Wanachama kutangaza mafanikio ya SADC na kuelimisha umma juu ya programu zinazofanywa na Jumuiya hiyo.

142. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Dharura wa Ngazi ya Juu wa Mashauriano wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa nchi za Afrika Kusini, Botswana, Msumbiji, Tanzania na Zimbabwe uliofanyika jijini Maputo, Msumbiji. Mkutano huo uliweka mikakati ya pamoja ya kuimarisha amani katika Jumuiya ya SADC.

143. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Novemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Troika Mbili wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika na Washirika wa Maendeleo uliofanyika

kwa njia ya mtandao. Kupitia mkutano huo, Nchi Wanachama wa SADC na Washirika wa Maendeleo zilikubaliana kujikita katika kujenga uwezo wa kitaasisi na kitaalam, uhaulishaji wa teknolojia na misaada ya kifedha katika kutekeleza miradi ya kuhifadhi mazingira.

144. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Novemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Dharura wa Wakuu wa Nchi na Serikali wanaounda Utatu wa Asasi ya SADC ya Ushirikiano katika Siasa, Ulinzi na Usalama uliofanyika jijini Gaborone, Botswana. Mkutano huo pia ulishirikisha nchi za Msumbiji, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo (DRC) pamoja na nchi za Tanzania, Malawi na Afrika Kusini ambazo zinachangia vikosi vya kijeshi katika Kikosi Maalum cha Ulinzi wa Amani (Force Intervention Brigade - FIB) kilichopo DRC. Mkutano huo uliweka mikakati ya pamoja ya kukabiliana na ongezeko la matukio ya ugaidi na uvunjifu wa amani katika nchi za Msumbiji na DRC. Aidha, Mkutano huo uliridhia kuanzishwa kwa Kituo cha SADC cha Kupambana na Ugaidi.

4.2.3 Jumuiya ya Nchi za Ukanda wa Mwambao wa Bahari ya Hindi (IORA)

145. Mheshimiwa Spika, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa 20 wa Baraza la Mawaziri wa Jumuiya ya Nchi zilizopo kwenye Mwambao wa Bahari ya Hindi (IORA) uliofanyika kwa njia ya mtandao. Vilevile, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mjadala wa Saba wa IORA uliofanyika kwa njia ya mtandao. Katika mikutano hiyo, Nchi Wanachama zilikubaliana kuendelea kuimarisha ushirikiano katika kukuza uchumi kupitia uchumi wa bluu; kuimarisha ajira, biashara na uwekezaji; kuimarisha ulinzi na usalama wa bahari na kupunguza athari za maafa na majanga; kuimarisha usafiri na usafirishaji wa baharini; na kuendelea kuwawezesha wanawake na vijana kiuchumi.

4.2.4 Umoja wa Afrika

146. Mheshimiwa Spika, mwezi Mei 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwenye Mkutano wa Mtandao wa Viongozi Wanawake Barani Afrika (AWLN) uliofanyika kwa njia ya mtandao. Wakati wa Mkutano huo, Mheshimiwa Rais alipongezwa kwa kuapishwa kuwa Rais wa

Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na kuahidiwa kupewa ushirikiano katika masuala mbalimbali yakiwemo maendeleo ya kiuchumi na ustawi wa jamii, haki za wanawake, amani na usalama wa kikanda na kukabiliana na janga la UVIKO–19.

147. Mheshimiwa Spika, pamoja na masuala mengine, Mheshimiwa Rais ameahidi kuendelea kushirikiana na Taasisi na Mashirika ya Kimataifa katika kukuza maendeleo nchini na kuendelea kuwapa kipaumbele wanawake katika nafasi mbalimbali za Uongozi Serikalini.

148. Mheshimiwa Spika, mwezi Februari 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa 34 wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika uliofanyika kwa njia ya mtandao. Baadhi ya agenda zilizojadiliwa katika Mkutano huo ni: programu ya kutekeleza kaulimbiu ya mwaka 2021 inayosema **“Sanaa, Tamaduni na Urithi katika kufikia Azma ya Afrika Tuitakayo”**; mapambano dhidi ya UVIKO-19; uchaguzi wa uongozi mpya wa Kamisheni ya Umoja wa Afrika kwa kipindi cha mwaka 2021 hadi 2024; na uchaguzi wa majaji wa Mahakama ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu.

149. Mheshimiwa Spika, katika Mkutano huo, Umoja wa Afrika pia uliridhia ombi la Tanzania la kujumuisha lugha ya Kiswahili na uanzishaji wa Kituo cha Urithi wa Afrika jijini Dar es Salaam katika programu ya kutekeleza kaulimbiu ya mwaka 2021 inayosema “**Sanaa, Tamaduni na Urithi katika kufikia Azma ya Afrika Tuitakayo**”. Maamuzi hayo yamejumuishwa kwenye shughuli za programu hiyo zinazotekelezwa na Umoja wa Afrika katika mwaka 2021.

150. Mheshimiwa Spika, vilevile, katika Mkutano huo Tanzania ilisisitiza umuhimu wa Afrika kuwajengea uwezo wataalam wake katika eneo la tafiti kwenye sekta ya afya. Msisitizo uliwekwa katika kutengeneza dawa za kujikinga na kutibu maradhi ikiwemo chanjo dhidi ya UVIKO-19 na magonjwa mengine ili Afrika iweze kujitegemea katika sekta ya afya kwa kuongeza urahisi na unafuu wa upatikanaji wa dawa.

151. Mheshimiwa Spika, aidha, Nchi Wanachama zilimchagua Mhe. Moussa Faki Mahamat kutoka Chad kuwa Mwenyekiti wa Kamisheni ya Umoja wa Afrika kwa muhula wa pili. Mkutano pia ulimchagua Mhe. Dkt. Monique Nsanzabaganwa kutoka Rwanda kuwa Makamu Mwenyekiti wa Kamisheni hiyo. Viongozi hao

watahudumu kwa kipindi cha miaka minne kuanzia mwaka 2021 hadi 2024.

152. *Mheshimiwa Spika*, Mkutano huo pia ulifanya uchaguzi wa majaji wanne wa Mahakama ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu. Mhe. Jaji Imani Aboud, Jaji wa Mahakama Kuu ya Tanzania alichaguliwa kwa kura 51 kati ya kura 52 zilizopigwa kuhudumu katika Mahakama hiyo kwa muhula wa pili wa miaka sita kuanzia mwezi Februari 2021. Wengi wa kura alizozipata Mhe. Jaji Imani Aboud ni ushahidi wa kutosha wa ukomavu wa diplomasia yetu na kuungwa mkono kwa nchi yetu na nchi nyingine za Afrika.

153. *Mheshimiwa Spika*, vilevile, Tanzania ilitumia nafasi ya Mkutano huo kuzitaarifu nchi za Umoja wa Afrika kuhusu hali ya kisiasa nchini na namna ambavyo nchi yetu inaendelea kuheshimu utawala wa sheria na haki za binadamu tofauti na habari potofu zilizokuwa zikisambazwa baada ya kukamilika kwa Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2020. Tanzania ilihakikishia Umoja huo kwamba uchaguzi ulikuwa wa haki, huru na wazi, uliozingatia misingi ya demokrasia na utawala bora, na ulifanyika katika mazingira ya amani na utulivu.

154. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Januari 2021, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Mkutano wa Kamati Maalum ya Umoja wa Afrika ya Mawaziri wa Ulinzi uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo ulipitisha mwongozo wa Umoja wa Afrika kuhusu upangaji, uendeshaji na usimamizi wa shughuli za ulinzi wa amani Barani Afrika.

155. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Desemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Dharura wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Umoja wa Afrika uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo ulijadili taarifa ya utekelezaji wa Mkakati wa Kumaliza Vita Barani Afrika ifikapo mwaka 2020. Mkutano uliongeza muda wa utekelezaji wa Mkakati huo kwa miaka 10 kuanzia mwaka 2021 hadi 2030 ikiwa ni pamoja na kuendelea kuadhimisha mwezi wa usalimishaji wa silaha haramu kwa hiari mwezi Septemba kila mwaka.

156. *Mheshimiwa Spika*, Mkutano huo pia uliamua kuwa ni vyema Nchi Mwanachama wa Umoja huo kabla ya kuingia makubaliano ya kuwa wenyeji wa kambi za kijeshi za mataifa ya nje kushauriana na Baraza la Amani na Usalama la Afrika, Jumuiya za kikanda pamoja na nchi jirani ili kuhakikisha zinakidhi malengo ya Umoja wa Afrika.

157. *Mheshimiwa Spika*, katika Mkutano huo, Tanzania ilitoa wito kwa Jumuiya ya Kimataifa kutoingilia mambo ya ndani ya Afrika. Tanzania pia ilisisitiza umuhimu wa Umoja wa Afrika kuendelea kuzungumza kwa kauli moja na kuhakikisha Afrika inapata nafasi mbili za kudumu na tano zisizo za kudumu za uwakilishi katika Baraza la Usalama la Umoja wa Mataifa.

4.2.5 Jumuiya ya Nchi za Ukanda wa Maziwa Makuu (ICGLR)

158. *Mheshimiwa Spika*, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Misheni ya Jumuiya ya Nchi za Ukanda wa Maziwa Makuu ya uangalizi wa Uchaguzi wa Rais wa Jamhuri ya Kongo uliofanyika tarehe 21 Machi, 2021. Katika uchaguzi huo Mheshimiwa Denis Sassou-Nguesso alishinda nafasi ya Rais kupitia Chama cha *Congolese Labour Party* kwa kupata asilimia 88 ya kura zilizopigwa.

159. *Mheshimiwa Spika*, mwezi Novemba 2020, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano wa Nane wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Jumuiya ya Nchi za Ukanda wa Maziwa Makuu uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano huo ulipokea na kujadili taarifa ya hali ya amani na usalama katika Ukanda wa

Maziwa Makuu. Taarifa hiyo, ilieleza kuimarika kwa hali ya amani na usalama kwenye maeneo mengi ya ukanda huo isipokuwa Jamhuri ya Afrika ya Kati na eneo la Mashariki mwa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo ambayo yanaendelea kukabiliwa na changamoto za kiusalama. Vilevile, Mkutano uliridhia wito uliotolewa na Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa Nchi Wanachama kuendelea kushirikiana katika kupambana na vikundi vyenye silaha ili kuimarisha hali ya utulivu katika Ukanda huo.

4.2.6 Ushirikiano wa Kimataifa

160. *Mheshimiwa Spika*, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Kikao cha 46 cha Baraza la Haki za Binadamu la Umoja wa Mataifa kilichofanyika kuanzia mwezi Februari hadi Machi 2021 Geneva, Uswisi. Katika Kikao hicho, Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ilipata fursa ya kutoa taarifa kuhusu utekelezaji wa haki za binadamu nchini ikiwa ni pamoja na hatua zilizofikiwa katika kutoa haki ya elimu, huduma za afya, maji safi na salama pamoja na nishati.

161. *Mheshimiwa Spika*, Tanzania pia ilitumia Kikao hicho kuielezea jumuiya ya kimataifa kuhusu Uchaguzi Mkuu uliofanyika mwezi Oktoba 2020

ambao kwa mara ya kwanza katika historia ya Taifa letu uligharamiwa kwa fedha za ndani; na kuwa uchaguzi huo ulikuwa wa haki, huru na wazi, uliozingatia misingi ya demokrasia na utawala bora, na ulifanyika katika mazingira ya amani na utulivu. Hatua hizi, zimesaidia kujenga mtazamo chanya kwa jumuiya ya kimataifa kuhusu Taifa letu ambao ni muhimu katika kuimarisha mahusiano na ushirikiano kati ya nchi yetu na jumuiya ya kimataifa.

162. *Mheshimiwa Spika*, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Kikao cha 75 cha Baraza Kuu la Umoja wa Mataifa kilichofanyika kuanzia mwezi Septemba hadi Desemba 2020. Tanzania ilitumia fursa hiyo kuieleza jumuiya ya kimataifa kuhusu hatua zinazochukuliwa na Serikali katika kuboresha huduma za kijamii na kutengeneza fursa za kiuchumi kwa kuimarisha miundombinu ya reli, barabara, maji, nishati, afya na elimu. Vilevile, Tanzania ilieleza kuhusu hatua zinazochukuliwa katika kupambana na rushwa na ubadhirifu wa mali za umma; kusimamia nidhamu kwenye utumishi wa umma; na kuimarisha ukusanyaji wa mapato ya Serikali.

163. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Umoja wa Mataifa, mashirika, taasisi na majukwaa ya kimataifa.

Baadhi ya mafanikio yaliyopatikana kutokana na ushiriki huo ni pamoja na:

- i. Kujumuishwa kwa Tanzania katika Programu Shirikishi baina ya Nchi na Washirika wa Maendeleo kupitia Shirika la Umoja wa Mataifa la Maendeleo ya Viwanda (UNIDO) mwezi Novemba 2020. Programu hii inalenga kuzisaidia Nchi Wanachama kujiletea maendeleo jumuishwi na endelevu ya viwanda. Majadiliano yanaendelea kati ya Serikali na UNIDO ya kuandaa andiko la utekelezaji wa programu hiyo litakaloainisha vipaumbele vya nchi;
- ii. Mfuko wa Kimataifa wa Maendeleo ya Kilimo (IFAD) umeridhia kutoa mkopo wa masharti nafuu wa Dola za Marekani milioni 58.8. Fedha hizo zitatumika kuendeleza sekta ya uvuvi kwa kununua meli nane za uvuvi katika bahari kuu ambapo meli nne zitatumika Tanzania Bara na nne Zanzibar. Vilevile, fedha hizo zitatengeneza miundombinu ya ufugaji wa samaki na kuimarisha vikundi shirikishi vya usimamizi wa rasilimali za uvuvi katika maeneo ya bahari kuu. Kadhalika, fedha hizo zitatumika kuimarisha uwezo wa Taasisi ya Utafiti wa

Kilimo Tanzania na kuboresha uzalishaji wa mbegu bora katika mashamba ya Wakala wa Mbegu Tanzania; na

- iii. Tanzania kuteuliwa kuwa Mwenyekiti wa Kamati ya Hati za Utambulisho ya Baraza Kuu la Umoja wa Mataifa kwa mwaka 2020/2021. Kamati hiyo ina jukumu la kupitia hati zote za utambulisho zinazowasilishwa na Wakuu wa Nchi na Serikali au Mawaziri wa Mambo ya Nje wa Nchi Wanachama wa Umoja wa Mataifa na kujiridhisha iwapo zimekidhi vigezo na masharti kwa mujibu wa sheria za kimataifa na Mkataba wa Umoja huo.

164. *Mheshimiwa Spika*, mafanikio haya ni ishara ya kuaminika na kukubalika kwa misimamo na sera za nchi yetu kimataifa.

4.3 Kufuatilia na Kusimamia Utekelezaji wa Mikataba ya Kimataifa na Hati za Makubaliano

165. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2020/2021, Wizara iliratibu na kushiriki katika majadiliano na kusimamia uwekaji saini

Mikataba na Hati za Makubaliano ya Kimataifa zifuatazo:

- i. Mkataba wa Uenyeji kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Kampuni ya Mafuta Ghafi ya Afrika Mashariki (EACOP) kuhusu Ujenzi wa Mradi wa Bomba la kusafirisha Mafuta Ghafi kutoka Hoima, Uganda mpaka Tanga, Tanzania mwezi Mei, 2021;
- ii. Hati ya Makubaliano ya Kusafirisha Gesi Asilia kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Jamhuri ya Kenya mwezi Mei 2021;
- iii. Hati ya Makubaliano ya Ushirikiano katika Masuala ya Utamaduni, Sanaa, Mahusiano ya Jamii na Urithi wa Taifa kati ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Jamhuri ya Kenya mwezi Mei 2021;
- iv. Hati ya Makubaliano kuhusu Mradi wa Kufua Umeme kwa Kutumia Nishati ya Gesi kati ya Serikali ya Mapinduzi Zanzibar na kampuni ya *Monitor Power System* ya Norway mwezi Februari 2021;

- v. Hati ya Makubaliano Kuanzisha Ushirikiano wa Kijeshi kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Umoja wa Falme za Kiarabu mwezi Februari 2021;
- vi. Hati ya Makubaliano ya Ushirikiano katika Mapambano dhidi ya Rushwa kati ya Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Taifa la Palestina mwezi Februari 2021;
- vii. Mkataba kati ya Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Wizara ya Ulinzi ya Shirikisho la Ujerumani kuhusu Msaada wa Vifaa kwa kipindi cha tarehe 1 Januari 2021 hadi tarehe 31 Desemba 2024;
- viii. Hati ya Makubaliano Kuanzisha Tume ya Pamoja ya Ushirikiano wa Kiuchumi kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Jamhuri ya Kiislam ya Pakistan mwezi Desemba 2020;
- ix. Hati ya Makubaliano kuhusu Mashauriano ya Kisiasa kati ya Serikali ya Jamhuri ya

Muungano wa Tanzania na Serikali ya Jamhuri ya Kiislam ya Pakistan mwezi Desemba 2020;

- x. Hati ya Makubaliano Kuanzisha Ushirikiano kati ya Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Wizara ya Mambo ya Nje na Biashara ya Serikali ya Hungary kuhusu Mpango wa Mafunzo kwa mwaka 2021 – 2023 mwezi Desemba 2020;
- xi. Mkataba wa Uwakilishi wa Heshima kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Bw. Jhody Prabawa, Mwakilishi wa Heshima wa Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika Jamhuri ya Indonesia mwezi Novemba 2020; na
- xii. Hati ya Makubaliano ya Kusimamia Utekelezaji wa Mradi wa Ujenzi wa Barabara ya Kabingo – Kasulu – Manyovu (Kilometa 260)/ Rumonge - Gitaza (Kilometa 45) baina ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Serikali ya Jamhuri ya Burundi, Sekretarieti ya Jumuiya ya Afrika Mashariki na Taasisi ya Ushoroba wa Kati mwezi Novemba 2020.

166. *Mheshimiwa Spika*, Mikataba na Hati za Makubaliano zilizosainiwa zinalenga kuimarisha ushirikiano uliopo kati ya Tanzania na nchi marafiki, Jumuiya za Kikanda na Kimataifa. Tanzania itanufaika na fursa zilizopo katika maeneo yaliyolengwa katika mikataba pamoja na makubaliano hayo.

4.4 Kuratibu Masuala ya Itifaki, Uwakilishi na Huduma za Kikonseli

167. *Mheshimiwa Spika*, katika Mwaka wa Fedha 2020/2021 Wizara imeendelea kuratibu masuala ya itifaki na huduma za kikonseli kama ifuatavyo:

4.4.1 Ziara za Viongozi wa Kitaifa na Mashirika ya Kikanda na Kimataifa Kutoka Nje ya Nchi

168. *Mheshimiwa Spika*, pamoja na changamoto za kusafiri kimataifa zinazosababishwa na janga la UVIKO-19, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2020/2021 Wizara imeendelea kuratibu ziara za viongozi wa kitaifa na mashirika ya kikanda na kimataifa waliotembelea nchini kama ifuatavyo:

- i. Ziara ya Mheshimiwa Ezechiel Nibigira, Waziri wa Masuala ya Jumuiya ya Afrika Mashariki,

- Vijana, Michezo na Utamaduni na Mjumbe Maalum wa Rais wa Jamhuri ya Burundi tarehe 21 Mei, 2021;
- ii. Ziara za Mheshimiwa Yoweri Kaguta Museveni, Rais wa Jamhuri ya Uganda tarehe 20 Mei, 2021 na 13 Septemba, 2020;
  - iii. Ziara ya Mheshimiwa Mikhail Bogdano, Naibu Waziri wa Mambo ya Nje na Mjumbe Maalum wa Rais wa Shirikisho la Urusi tarehe 14 Mei, 2021;
  - iv. Ziara ya Mheshimiwa James Duddrige, Waziri wa Uingereza anayeshughulikia masuala ya Afrika tarehe 11 Mei, 2021;
  - v. Ziara ya Mheshimiwa Balazi Dkt. Amina Mohamed, Waziri wa Michezo, Utamaduni na Urithi wa Jamhuri ya Kenya, Mjumbe Maalum wa Mheshimiwa Uhuru Muigai Kenyatta, Rais wa Jamhuri ya Kenya tarehe 10 Aprili, 2021;
  - vi. Ziara ya Mheshimiwa Sahle – Work Zewde, Rais wa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Shirikisho la Ethiopia tarehe 25 Januari 2021;

- vii. Ziara ya Mheshimiwa Filipe Jacinto Nyusi, Rais wa Jamhuri ya Msumbiji tarehe 11 Januari 2021;
- viii. Ziara ya Mheshimiwa Wang Yi, Mjumbe wa Baraza la Taifa na Waziri wa Mambo ya Nje wa Jamhuri ya Watu wa China tarehe 7 hadi 8 Januari 2021;
- ix. Ziara ya Mheshimiwa Dkt. Netumbo Nandi-Ndaitwah, Naibu Waziri Mkuu na Waziri wa Ushirikiano wa Kimataifa wa Jamhuri ya Namibia tarehe 8 Desemba, 2020;
- x. Ziara ya Mheshimiwa Dkt. Lazarus McCarthy Chakwera, Rais wa Jamhuri ya Malawi tarehe 7 hadi 8 Oktoba, 2020; na
- xi. Ziara ya Mheshimiwa Meja Jenerali Évariste Ndayishimiye, Rais wa Jamhuri ya Burundi tarehe 19 Septemba, 2020.

169. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ziara za viongozi mbalimbali waliokuja nchini kushiriki hafla ya uapisho wa Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Awamu ya Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania iliyofanyika tarehe 5 Novemba, 2020 jijini Dodoma. Viongozi hao ni:

- i. Mheshimiwa Yoweri Kaguta Museveni, Rais wa Jamhuri ya Uganda;
- ii. Mheshimiwa Emmerson Dambuzo Mnangagwa, Rais wa Jamhuri ya Zimbabwe;
- iii. Mheshimiwa Azali Assoumani, Rais wa Muungano wa Visiwa vya Comoro;
- iv. Mheshimiwa Slumber Tsogwane, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Botswana;
- v. Mheshimiwa Alain Guillaume Bunyoni, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Burundi;
- vi. Mheshimiwa Carlos Agostinho Do Rosário, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Msumbiji;
- vii. Mheshimiwa Adan Mohamed, Waziri wa Ushirikiano wa Afrika Mashariki na Maendeleo ya Kikanda na Mjumbe Maalum wa Mheshimiwa Uhuru Muigai Kenyatta, Rais wa Jamhuri ya Kenya;
- viii. Mheshimiwa Sultan Bin Saad Al – Muraikhi, Waziri wa Mambo ya Nje wa Taifa la Qatar na Mjumbe Maalum wa Mtukufu Sheikh Tamim bin Hamad Al-Thani, Emir wa Taifa la Qatar; na
- ix. Mheshimiwa Sylvestre Ntibantunganya, Rais Mstaafu wa Jamhuri ya Burundi na aliyekuwa

Mwenyekiti wa Timu ya Uangalizi wa Uchaguzi Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kutoka Jumuiya ya Afrika Mashariki.

170. *Mheshimiwa Spika*, hafla hiyo ilihudhuriwa pia na Mawaziri kutoka nchi mbalimbali kama ifuatavyo:

- i. Mheshimiwa Dkt. Naled Pandor, Waziri wa Mambo ya Nje wa Jamhuri ya Afrika Kusini;
- ii. Mheshimiwa Andre Kabanda Kana, Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo;
- iii. Mheshimiwa Mohamed Sidik Mia, Waziri wa Uchukuzi na Ujenzi wa Jamhuri ya Malawi;
- iv. Mheshimiwa Gospel Kazako, Waziri wa Habari wa Jamhuri ya Malawi;
- v. Mheshimiwa Mhandisi Dkt. Asim Abdelhamid El-Gazar, Waziri wa Makazi wa Jamhuri ya Kiarabu ya Misri; na
- vi. Mheshimiwa Joseph Malanji, Waziri wa Mambo ya Nje wa Jamhuri ya Zambia.

171. *Mheshimiwa Spika*, Wizara iliratibu ziara za viongozi mbalimbali waliokuja nchini kushiriki katika mazishi ya kitaifa ya Hayati Dkt. John Pombe Joseph

Magufuli, Rais wa Awamu ya Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania yaliyofanyika tarehe 22 Machi, 2021 jijini Dodoma. Viongozi hao ni kama ifuatavyo:

- i. Mheshimiwa Felix Antoine Tshisekedi Tshilombo, Rais wa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo na Mwenyekiti wa Umoja wa Afrika;
- ii. Mheshimiwa Uhuru Muigai Kenyatta, Rais wa Jamhuri ya Kenya na Mwenyekiti wa Jumuiya ya Afrika Mashariki;
- iii. Mheshimiwa Filipe Jacinto Nyusi, Rais wa Jamhuri ya Msumbiji na Mwenyekiti wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika;
- iv. Mheshimiwa Cyril Matamela Ramaphosa, Rais wa Jamhuri ya Afrika Kusini;
- v. Mheshimiwa Mokgweetsi Eric Keabetswe Masisi, Rais wa Jamhuri ya Botswana;
- vi. Mheshimiwa Azali Assoumani, Rais wa Muungano wa Visiwa vya Comoro;
- vii. Mheshimiwa Dkt. Lazarus McCarthy Chakwera, Rais wa Jamhuri ya Malawi;
- viii. Mheshimiwa Edgar Chagwa Lungu, Rais wa Jamhuri ya Zambia; na

ix. Mheshimiwa Emmerson Dambuzo Mnangagwa, Rais wa Jamhuri ya Zimbabwe.

172. Mheshimiwa Spika, viongozi wengine walioshiriki ni:

- i. Mheshimiwa Prosper Bazombana, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Burundi;
- ii. Mheshimiwa Sylvestre Ntibantunganya, Rais Mstaafu wa Jamhuri ya Burundi;
- iii. Mheshimiwa Dkt. Nangolo Mbumba, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Namibia;
- iv. Mheshimiwa Alain Guillaume Bunyoni, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Burundi;
- v. Mheshimiwa Dkt. Edouard Ngirente, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Rwanda;
- vi. Mheshimiwa Carlos Agostinho Do Rosário, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Msumbiji;
- vii. Mheshimiwa Tété Antonio, Waziri wa Mambo ya Nje wa Jamhuri ya Angola;
- viii. Mheshimiwa Lamin Yahyaoui, Mjumbe Maalum wa Rais wa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kiarabu ya Saharawi;

- ix. Mheshimiwa Gotabaya Rajapaksa, Mjumbe Maalum wa Mheshimiwa Dkt. Kana Kananathan, Rais wa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kisoshalisti ya Sri Lanka; na
- x. Mheshimiwa Richard Kabonero, Balози wa Jamhuri ya Uganda nchini na Mjumbe Maalum wa Mheshimiwa Yoweri Kaguta Museveni, Rais wa Jamhuri ya Uganda.

173. *Mheshimiwa Spika*, Wakuu wa Mashirika na Taasisi za Kikanda na Kimataifa walioshiriki katika msiba huo wa kitaifa ni pamoja na Wakuu wa Jumuiya za Kikanda:

- i. *Balози* Libérat Mfumukeko, aliyekuwa Katibu Mkuu wa Jumuiya ya Afrika Mashariki;
- ii. Dkt. Stergomena Tax, Katibu Mtendaji wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika;
- iii. Mhe. Martin Ngonga, Spika wa Bunge la Afrika Mashariki;
- iv. Mhe. Jaji Sylvain Oré, Rais wa Mahakama ya Watu na Haki ya Afrika;
- v. Mhe. Jaji Nestor Kayobela, Rais wa Mahakama ya Haki ya Afrika Mashariki; na

vi. Bw. Younouss Djibrine, Katibu Mkuu wa Umoja wa Posta Afrika

174. Mheshimiwa Spika, Wizara pia inatoa shukrani za dhati kwa Waheshimiwa Mabalazi na Wakuu wa Mashirika na Taasisi za Kimataifa wanaoziwakilisha nchi na Mashirika yao hapa nchini kwa kushiriki katika mazishi ya kitaifa ya Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Awamu ya Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

4.4.2 Ziara za Viongozi wa Kitaifa Nje ya Nchi

175. Mheshimiwa Spika, Wizara iliratibu ziara za Viongozi wa Kitaifa waliokwenda katika nchi mbalimbali kama ifuatavyo:

- i. Ziara za Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi nchini Msumbiji kushiriki Mkutano wa Dharura wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Troika Mbili wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika uliofanyika mwezi Aprili na Mei 2021, akimwakilisha Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania;
- ii. Ziara Rasmi ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Uganda kuhudhuria sherehe za

uapisho wa Mhe. Yoweri Kaguta Museveni mwezi Mei 2021;

- iii. Ziara ya Kitaifa ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Kenya kufuatia mwaliko wa Mhe. Rais Uhuru Muigai Kenyatta mwezi Mei 2021;
- iv. Ziara ya Kikazi ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Uganda kushuhudia uwekaji saini wa makubaliano ya kuanza ujenzi wa Mradi wa Bomba la Kusafirisha Mafuta Ghafi la Afrika Mashariki kutoka Hoima, Uganda hadi Chongoleani, Tanga mwezi Aprili 2021;
- v. Ziara ya Kikazi ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan akiwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Msumbiji kushiriki Mkutano wa Dharura wa Utatu wa Asasi ya Ushirikiano wa Siasa, Ulinzi na Usalama ya Wakuu wa Nchi na Serikali mwezi Desemba 2020;
- vi. Ziara ya Kikazi ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan akiwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Botswana kushiriki Mkutano wa Utatu wa Wakuu wa Nchi na Serikali wa Asasi ya Ushirikiano wa Siasa, Ulinzi na Usalama mwezi Novemba 2020;

- vii. Ziara ya Kikazi ya Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan akiwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nchini Malawi kushiriki katika sherehe za maadhimisho ya miaka 56 ya Uhuru wa Jamhuri ya Malawi zilizofanyika mwezi Julai 2020; na
- viii. Ziara za Waheshimiwa Marais Wastaafu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwenye mikutano mbalimbali nje ya nchi.

4.4.3 Kuanzisha na Kusimamia Huduma za Kikonseli

176. Mheshimiwa Spika, nchi yetu imeendelea kuongeza uwakilishi katika nchi mbalimbali ambapo Serikali imekamilisha taratibu za kufungua Konseli Kuu mpya katika Jiji la Lubumbashi nchini DRC na Jiji la Guangzhou nchini China. Ufunguzi wa Konseli Kuu hizo unafanya Tanzania kuwa na jumla ya Balozi 43 na Konseli Kuu tano (5) na hivyo kuiwezesha nchi yetu kunufaika zaidi na fursa za kiuchumi na kibiashara.

177. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kutoa huduma za kikonseli kama ifuatavyo:

- i. Kurahisisha upatikanaji wa viza kwa maafisa na watendaji wa Serikali, viongozi wa vyama

vya siasa, waheshimiwa wabunge na taasisi nyingine zinazostahili huduma hiyo;

- ii. Balozi zetu zimeendelea kuratibu utoaji wa viza kwa raia wa nje wanaoitembelea Tanzania;
- iii. Kuratibu uwasilishaji wa Hati za Utambulisho za mabalozi wapya kutoka nchi za Ireland, Italia, Marekani, Msumbiji, Namibia, Pakistan, Uingereza, Uswisi, Uturuki na Viet Nam;
- iv. Kushirikiana na mamlaka nyingine kutafuta ufumbuzi wa changamoto mbalimbali zinazowakabili Watanzania wanaoishi nje ya nchi;
- v. Kutatua changamoto na kulinda maslahi ya Watanzania wanaofanya kazi kwenye Balozi mbalimbali na Mashirika ya Kimataifa hapa nchini; na
- vi. Kutoa huduma za kikonseli kwa Balozi zote za nje na Mashirika ya Kikanda na Kimataifa yaliyopo hapa nchini.

178. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee, napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa Wizara

iliratibu na kufanikisha kuwarejesha nyumbani Watanzania wapatao 5,360 waliokuwa wamekwama katika nchi mbalimbali duniani kutokana na vizuizi vya safari vilivyowekwa na nchi hizo kama njia ya kudhibiti kuenea kwa ugonjwa wa UVIKO-19. Hatua hii imesaidia kuokoa maisha ya nguvu kazi ya Taifa hususan wale waliokuwa katika nchi ambazo ugonjwa huo umeenea kwa kiasi kikubwa.

4.5 Uratibu wa Watanzania Wanaoishi Nje ya Nchi (Diaspora)

179. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kuratibu masuala yanayohusu jamii za Diaspora ili kuongeza mchango wao katika maendeleo ya Taifa. Kupitia jukumu hili, Tanzania imeendelea kunufaika na Diaspora ambapo kwa mujibu wa Benki Kuu ya Tanzania fedha zilizotumwa na Diaspora nchini kwa mwaka 2020 zilikuwa ni Dola za Marekani milioni 189.13. Vilevile, katika kipindi hiki Diaspora wamenunua nyumba kupitia Shirika la Nyumba la Taifa (NHC) zenye thamani ya shilingi milioni 423.8.

180. Mheshimiwa Spika, mwezi Agosti 2020, Wizara iliratibu kufanyika kwa mkutano wa Diaspora wanaoishi Uingereza na Jamhuri ya Ireland uliokuwa na kaulimbiu isemayo “*Mtu Kwao Umoja Wetu Ndiyo*

Ngao Yetu”, uliofanyika kwa njia ya mtandao. Mkutano uliwezesha Diaspora na wadau kutoka sekta ya umma na binafsi nchini kubadilishana taarifa za biashara za huduma na bidhaa zinazozalishwa nchini kwa ajili ya kutafuta masoko nje ya nchi na kuwahamasisha Diaspora kuwekeza nchini.

4.6 Elimu kwa Umma

181. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu fursa za ajira, elimu, biashara, uwekezaji na utalii zitokanazo na uanachama wa Tanzania katika Jumuiya za Kikanda na Kimataifa pamoja na mahusiano na nchi nyingine. Fursa hizo hutangazwa kupitia makongamano, mikutano, maonesho ya biashara, maadhimisho ya sherehe za kitaifa na vyombo vya habari kama vile vituo vya runinga na redio, magazeti, majarida, machapisho, tovuti na mitandao ya kijamii.

182. *Mheshimiwa Spika*, Wizara ilishiriki katika maonesho ya Kimataifa ya Biashara ya Dar es Salaam (Sabasaba) yaliyofanyika mwezi Julai 2020; maadhimisho ya siku ya wakulima (Nanenane) yaliyofanyika kitaifa mwezi Agosti 2020 Pemba, Zanzibar; na maonesho ya biashara wakati wa Maadhimisho ya miaka 57 ya Mapinduzi Matukufu ya

Zanzibar yaliyofanyika mwezi Januari 2021. Wakati wa maonesho hayo, Wizara ilitoa elimu kuhusu majukumu yake pamoja na kusambaza machapisho kwa wananchi kuhusu Sera ya Mambo ya Nje, 2001 na fursa zinazotokana na Mtangamano wa Afrika Mashariki.

183. Mheshimiwa Spika, mwezi Oktoba 2020, Wizara iliendesha semina kuhusu masuala ya Mtangamano wa Afrika Mashariki na fursa zake kwa wanafunzi 200 wa Shule za Sekondari za Dodoma na Viwandani zilizopo jijini Dodoma. Wanafunzi hao walielimishwa kuhusu majukumu ya Wizara na nafasi ya Tanzania katika Mtangamano wa Afrika Mashariki na nafasi yao kama vijana na viongozi wa baadaye wa Taifa. Vilevile, Wizara iliandaa makala ya video yenye kuonesha namna ilivyotekeleza Diplomasia ya Uchumi na kurushwa na Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) mwezi Novemba 2020.

184. Mheshimiwa Spika, mwezi Desemba 2020, Wizara ilishiriki kwenye kongamano la wafanyabiashara wanawake wa Tanzania lililoandaliwa na Chama cha Wafanyabiashara Wanawake lililofanyika jijini Dar es Salaam. Kupitia kongamano hilo, Wizara ilitoa elimu kwa wanawake 120 walioshiriki, kuhusu fursa zilizopo katika

Mtangamano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na taratibu zinazopaswa kufuatwa ili kunufaika na soko la Afrika Mashariki na Soko Huru la Biashara la Bara la Afrika.

4.7 Utawala na Maendeleo ya Watumishi

185. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kusimamia masuala ya utawala na maendeleo ya watumishi kwa lengo la kuboresha na kuimarisha utendaji wa kazi. Wizara ina jumla ya watumishi 455 wa kada mbalimbali. Kati yao watumishi 228 wapo Makao Makuu ya Wizara na watumishi 227 wapo kwenye Balози za Tanzania. Katika kuimarisha utendaji kazi wa Wizara, masuala mbalimbali yanayohusu utawala na maendeleo ya watumishi yameendelea kusimamiwa kama ifuatavyo:

4.7.1 Uteuzi wa Viongozi

186. Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania aliniteua kuwa Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki na viongozi wengine walioteuliwa ni kama ifuatavyo: Mheshimiwa *Balози* Mbarouk Nassor Mbarouk (Mb) kuwa Naibu Waziri; Mheshimiwa *Balози* Joseph Edward Sokoine kuwa Katibu Mkuu; Mheshimiwa *Balози* Fatma Mohammed

Rajab kuwa Naibu Katibu Mkuu; na Mheshimiwa Yusuph Tindi Mndolwa kuwa Balozi na Mkuu wa Itifaki. Aidha, Mheshimiwa Rais ameteua Mabalози 23 watakaoiwakilisha nchi yetu katika mataifa mbalimbali na wengine kupangiwa majukumu hapa nchini. Naomba kutumia fursa hii kuwapongeza viongozi wenzangu kwa uteuzi huo na kuwasihi tuendeleo kuchapa kazi kwa bidii, uzalendo na weledi ili kuleta maendeleo kwa Taifa letu.

4.7.2 Mafunzo

187. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2020/2021, Wizara imeendelea kuwajengea uwezo watumishi wake ambapo jumla ya watumishi 219 walihudhuria mafunzo ya muda mrefu na mfupi katika fani mbalimbali ndani na nje ya nchi. Watumishi wanane walihudhuria mafunzo ya muda mrefu na watumishi 211 walihudhuria mafunzo ya muda mfupi.

4.7.3 Upandishaji Vyeo

188. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2020/2021, jumla ya watumishi 194 wa kada mbalimbali wamepandishwa vyeo.

4.7.4 Kubadilisha Kada Watumishi

189. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2020/2021, watumishi 12 walibadilishwa kada ndani ya Wizara. Kati ya watumishi hao, mmoja alibadilishwa kuwa Afisa Mambo ya Nje Mwandamizi; sita kuwa Maafisa Mambo ya Nje Daraja la II; watatu kuwa Maafisa Utumishi Daraja la II; na mtumishi mmoja kuwa Msaidizi wa Kumbukumbu Daraja la II.

4.7.5 Uhamisho

190. *Mheshimiwa Spika*, ili kuboresha utendaji kazi katika Utumishi wa Umma, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2020/2021 watumishi 17 walihamishwa kwenda Wizara na Taasisi nyingine za Serikali na watumishi 37 walihamia Wizarani kutoka Wizara na Taasisi nyingine za Serikali.

4.8 Kuratibu na Kusimamia Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo ya Wizara na Taasisi Zilizo Chini ya Wizara

4.8.1 Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo ya Wizara

191. *Mheshimiwa Spika*, katika Mwaka wa Fedha 2020/2021, Wizara ilitengewa bajeti ya maendeleo ya

shilingi 20,000,000,000 kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo iliyopo ndani na nje ya nchi.

192. Mheshimiwa Spika, Wizara inaendelea kufuatilia Wizara ya Fedha na Mipango fedha za bajeti ya maendeleo zilizotengwa kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021 baada ya kukamilisha nyaraka za miradi hiyo kama taratibu zinavyoelekeza.

4.8.2 Utekelezaji wa Majukumu ya Taasisi Zilizo Chini ya Wizara

193. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hiki, Wizara imeendelea kuzisimamia taasisi zilizo chini yake ambazo ni: Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha (AICC); Chuo cha Diplomasia (CFR); na Mpango wa Hiari wa Afrika wa Kujitathmini katika Masuala ya Demokrasia na Utawala Bora (APRM) katika kutekeleza majukumu yao kama ifuatavyo:

Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha (AICC)

194. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hiki, Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha (AICC) kimeendelea kuendesha biashara ya mikutano; upangishaji wa nyumba na ofisi; na kutoa huduma ya afya kupitia hospitali inayomilikiwa na kituo hicho.

195. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2020/2021 Kituo kilipanga kukusanya mapato ya **shilingi 16,001,559,000**. Hadi mwezi Aprili 2021, Kituo kilikusanya mapato ya **shilingi 7,970,640,495** sawa na asilimia **48** ya malengo. Mapato hayo yalitokana na:

- i. Huduma za kumbi za mikutano (AICC na JNICC) - **shilingi 2,608,160,544** kati ya lengo la **shilingi 6,339,350,000**;
- ii. Upangishaji wa ofisi na nyumba za kuishi - **shilingi 2,995,497,441** kati ya lengo la **shilingi 4,956,540,000**; na
- iii. Huduma za hospitali - **shilingi 2,366,982,510** kati ya lengo la **shilingi 4,705,669,000**.

Sababu za kushuka kwa mapato ya Kituo ni kupungua kwa idadi ya mikutano hali iliyochangiwa kwa kiasi kikubwa na changamoto ya UVIKO-19.

196. Mheshimiwa Spika, vilevile katika kipindi hicho, Kituo kilifanikiwa kutekeleza yafuatayo:

- i. Kuhudumia mikutano 143 ya kitaifa na minne ya kimataifa ambayo ilileta washiriki 46,811 wa kitaifa na 3,621 wa kimataifa;

- ii. Kufanya matangazo kwa njia ya kielektroniki, magazeti na “screen” kwenye makutano ya barabara za jiji la Arusha, pamoja na kwenye mitandao ya kimataifa kwa ajili ya kuvutia wateja wa ofisi na nyumba za kupangisha pamoja na kumbi na huduma za mikutano;
- iii. Kutoa huduma za afya kwa wagonjwa wapatao 55,452;
- iv. Kuhuisha mifumo ya kielektroniki na usimamizi wa taarifa katika nyanja za uhasibu, miliki na uendeshaji wa hospitali;
- v. Kukamilisha taratibu za umiliki wa kiwanja chenye ukubwa wa ekari 15 katika Mji wa Serikali eneo la Mtumba, jijini Dodoma kwa ajili ya ujenzi wa Kituo cha kisasa cha mikutano; na
- vi. Kukarabati majengo ya Kituo yaliyopo Arusha na Dar es Saalam.

197. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai 2020 hadi Machi 2021, Kituo kilitoa **shilingi 150,000,000** kama gawio la awali kwa Serikali.

Chuo cha Diplomasia (CFR)

198. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi hiki, Chuo cha Diplomasia kimeendelea kutoa mafunzo na kufanya tafiti katika masuala ya diplomasia, uhusiano wa kimataifa, stratejia, usuluhishi wa migogoro na ujenzi wa amani.

199. *Mheshimiwa Spika*, katika Mwaka wa Fedha 2020/2021, Chuo kilitengewa kiasi cha **shilingi 5,805,064,000**. Kati ya fedha hizo, **shilingi 2,427,064,000** ni Mishahara, **shilingi 1,000,000,000** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na **shilingi 2,378,000,000** kwa ajili ya miradi ya maendeleo. Aidha, Chuo kilipanga kukusanya **shilingi 2,988,195,000**.

200. *Mheshimiwa Spika*, hadi mwezi Aprili 2021, Chuo kilipokea **shilingi 2,662,052,633.30** kutoka Hazina. Kati ya fedha hizo, **shilingi 1,828,719,300** ni kwa ajili ya mishahara na **shilingi 833,333,333.30** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo. Pia, Chuo kilikusanya jumla ya **shilingi 2,041,033,718** sawa na **asilimia 68.3** ya lengo la mwaka.

201. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwezi Julai 2020 hadi Mei 2021, Chuo kilitoa mafunzo ya muda mfupi na mrefu kwa Wizara/Taasisi na Mashirika ya Serikali, mashirika na kampuni binafsi, balozi na watu binafsi; na kutoa mafunzo ya lugha saba za kigeni ambazo ni Kiarabu, Kifaransa, Kihispania, Kiingereza, Kichina, Kikorea na Kireno. Aidha, Chuo kimekamilisha mtaala wa mafunzo ya lugha ya Kiswahili kwa wageni. Vilevile, katika mwaka wa masomo 2020/2021 Chuo kimedahili wanafunzi 1,514 kutoka wanafunzi 1,280 kwa mwaka wa masomo 2019/2020, sawa na ongezeko la asilimia 18.3. Chuo pia kilitoa mchango serikalini kiasi cha **shilingi 32,000,000**.

Mpango wa Hiari wa Afrika wa Kujitathmini katika Masuala ya Demokrasia na Utawala Bora (APRM)

202. *Mheshimiwa Spika*, APRM Tanzania ilifanya tathmini kuhusu utawala bora nchini na kuandaa taarifa ya utekelezaji wa mpango wa APRM nchini Tanzania. Taarifa hiyo imeangazia maeneo makuu manne ambayo ni: Demokrasia na Siasa; Usimamizi wa Uchumi; Utendaji wa Mashirika ya Biashara; na Maendeleo ya Jamii. Taarifa imeainisha mafanikio yaliyopatikana katika kipindi cha 2015 hadi 2019 kama ifuatavyo:

- i. Kuongezeka kwa ufanisi wa utendaji kazi katika sekta ya utumishi wa umma na hivyo kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi;
- ii. Kuongezeka kwa makusanyo ya Serikali kutokana na hatua zilizochukuliwa kuziba mianya ya ukwepaji kodi na kuimarisha elimu kwa walipa kodi;
- iii. Kuimarika kwa Taasisi za Kuzuia na Kupambana na Rushwa (TAKUKURU na ZAECA) pamoja na mapambano dhidi ya rushwa;
- iv. Kuimarika kwa usimamizi wa rasilimali za madini na kuanzisha masoko ya madini ili kukuza ushiriki wa wachimbaji wadogo wadogo katika mnyororo wa thamani, kuzuia utoroshwaji na usafirishaji wa madini ghafi nje ya nchi; na
- v. Kuimarika kwa miundombinu ya uchumi kama reli, barabara na nishati; na huduma za jamii hususan elimu na afya.

203. Mheshimiwa Spika, mwezi Desemba 2020, APRM Tanzania iliendesha warsha ya kitaifa ya uhakiki wa taarifa ya utekelezaji wa mpango wa APRM nchini kwa lengo la kupata maoni. Warsha hiyo ilishirikisha wadau wa sekta ya umma na binafsi kutoka pande zote mbili za Muungano.

204. Mheshimiwa Spika, kikao cha 30 cha Wakuu wa Nchi na Serikali zinazoshiriki Mpango wa APRM, kilichofanyika mwezi Machi 2021 kwa njia ya mtandao kilimteua Mheshimiwa *Balozi* Ombeni Yohana Sefue, Katibu Mkuu Kiongozi Mstaafu kuwa Mwenyekiti wa Jopo la Watu Mashuhuri wa APRM, Barani Afrika (The Panel of Eminent Persons). Napenda kutumia fursa hii kumpongeza kwa uteuzi huo. Tuna imani kuwa uzoefu wake wa muda mrefu na umahiri katika masuala ya diplomasia, utaendelea kuwa hazina na rasilimali ya kipekee kwa maslahi ya nchi yetu na Bara zima la Afrika.

205. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2020/2021, APRM Tanzania ilitengewa **shilingi 800,000,000**. Hadi kufikia mwezi Aprili 2021, APRM Tanzania ilipokea na kutumia **shilingi 666,666,666.70** sawa na asilimia **83.3** ya bajeti yake.

5.0 CHANGAMOTO ZILIZOPO NA HATUA ZILIZOCHUKULIWA

206. *Mheshimiwa Spika*, katika kutekeleza bajeti ya Mwaka wa Fedha 2020/2021, pamoja na kuwepo mafanikio ya kiutendaji, Wizara ilikabiliwa na changamoto mbalimbali ikiwemo:

- i. Upungufu wa watumishi ukilinganisha na wingi wa majukumu; na
- ii. Sekta binafsi kutotumia ipasavyo fursa za biashara na uwekezaji zitokanazo na mtangamano wa kikanda na masoko ya kikanda na kimataifa.

207. *Mheshimiwa Spika*, katika kukabiliana na changamoto hizo, Wizara imechukua hatua zifuatazo:

- i. Kuendelea kuwasiliana na Mamlaka ya Ajira kwa ajili ya kupata vibali vya ajira mpya na ajira mbadala vya kujaza nafasi zilizo wazi; na
- ii. Kuendelea kushirikiana na sekta binafsi, asasi za kiraia na vyombo vya habari katika kutoa elimu kwa umma juu ya fursa mbalimbali zitokanazo na ushiriki wetu katika

mtangamano wa kikanda na masoko ya kikanda na kimataifa.

6.0 SHUKRANI

208. *Mheshimiwa Spika*, naomba nitumie fursa hii kuwashukuru Mabalizi na Wawakilishi wa Taasisi za Umoja wa Mataifa pamoja na Mashirika ya Kimataifa hapa nchini kwa ushirikiano mkubwa wanaoutoa kufanikisha mipango mbalimbali ya maendeleo inayotekelezwa na Serikali yetu chini ya uongozi mahiri wa Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

209. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea kupata mafanikio kutokana na ushirikiano kutoka kwa wadau mbalimbali na Washirika wa Maendeleo kutoka nchi na asasi za kikanda na kimataifa. Naomba nitumie fursa hii kuzishukuru nchi za Algeria, Australia, Austria, Brazil, Canada, China, Cuba, Denmark, Ethiopia, Finland, Hispania, Hungary, Italia, Iran, Ireland, Indonesia, India, Israel, Jamhuri ya Korea, Japan, Kuwait, Malaysia, Malta, Marekani, Mexico, Misri, Morocco, New Zealand, Nigeria, Norway, Oman, Pakistan, Poland, Qatar, Romania, Saudi Arabia, Singapore, Sri Lanka, Sweden, Sudan, Thailand, Tunisia, Ubelgiji, Uganda, Ufaransa,

Uingereza, Uholanzi, Ujerumani, Urusi, Uswisi, Uturuki, Ureno, Umoja wa Falme za Kiarabu, Venezuela na Viet Nam kwa kuchangia mafanikio hayo muhimu kwa Taifa.

210. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa shukrani pia kwa *African Capacity Building Foundation (ACBF)*; Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB); Benki ya Dunia; *Investment Climate Facility for Africa*; Mfuko wa Kimataifa wa Maendeleo ya Kilimo (IFAD); Shirika la Maendeleo ya Kimataifa la Uingereza (DfID); Mfuko wa Maendeleo wa Abu Dhabi (ADFD); Shirika la Fedha la Kimataifa (IMF); Mfuko wa Maendeleo wa Kuwait (Kuwait Fund); Shirika la Nguvu za Atomiki Duniani (IAEA); Shirika la Maendeleo ya Kimataifa la Sweden (SIDA); Shirika la Kimataifa la Kuzuia Matumizi ya Silaha za Kemikali (OPCW); Ofisi ya Mwakilishi Mkazi wa Umoja wa Mataifa (UN RCO); Mfuko wa Kukuza Mtaji wa Umoja wa Mataifa (UNCDF); Programu ya Maendeleo ya Umoja wa Mataifa (UNDP); Shirika la Umoja wa Mataifa la Idadi ya Watu (UNFPA); Shirika la Umoja wa Mataifa la Kupambana na UKIMWI (UNAIDS); Shirika la Umoja wa Mataifa la Kilimo na Chakula (FAO); Shirika la Umoja wa Mataifa la Elimu, Sayansi na Utamaduni (UNESCO); Shirika la Umoja wa Mataifa linaloshughulikia Wakimbizi (UNHCR); Shirika la Kazi

Duniani (ILO); Shirika la Umoja wa Mataifa la Uhamaji (IOM); Shirika la Umoja wa Mataifa la Kuhudumia Watoto (UNICEF); Shirika la Maendeleo la Kimataifa la Israel (MASHAV); Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Japan (JICA); Shirika la Misaada la Marekani (USAID); Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Korea (KOICA); Shirika la Maendeleo ya Viwanda la Umoja wa Mataifa (UNIDO); Shirika la Umoja Mataifa linaloshughulikia Masuala ya Wanawake (UNWOMEN); Shirika la Mazingira la Umoja wa Mataifa (UNEP); Shirika la Umoja wa Mataifa la Biashara na Maendeleo (UNCTAD); Shirika la Umoja wa Mataifa Kuhusu Madawa ya Kulevya na Uhalifu (UNODC); Umoja wa Ulaya (EU); Shirika la Afya Duniani (WHO); na Shirika la Mpango wa Chakula Duniani (WFP). Vilevile, napenda kuwashukuru Benki ya Kiarabu kwa Maendeleo ya Kiuchumi ya Afrika (BADEA); Benki ya Uwekezaji ya Ulaya (EIB); Shirika la Ushirikiano wa Kimataifa la Ujerumani (GiZ); *Global Fund*; *International Committee of the Red Cross*; *International Federation of the Red Cross and Red Crescent Societies*; Sekretarieti ya Jumuiya ya Madola; *Khalifa Fund for Enterprise Development* (Khalifa Fund); *Medecins Sans Frontieres*; Mfuko wa Dunia wa Wanyama Pori (WWF); *The Association of European Parliamentarians with Africa*; *The Bill and Melinda Gates Foundation*; *TradeMark East Africa*

(TMEA); Umoja wa Posta Duniani (UPU); Umoja wa Posta Afrika (PAPU) pamoja na Mifuko na Mashirika mbalimbali ya Misaada. Ni dhahiri kuwa ushirikiano wao umekuwa na mchango mkubwa katika kufanikisha malengo ya Serikali.

211. Mheshimiwa Spika, kwa moyo mkunjufu, napenda kuwashukuru watendaji na watumishi wa Wizara na Taasisi zake kwa kuniwezesha kutekeleza majukumu yangu ipasavyo. Kwa namna ya pekee, napenda kumshukuru Mheshimiwa *Balozi* Mbarouk Nassor Mbarouk (Mb), Naibu Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki; *Balozi* Joseph Edward Sokoine, Katibu Mkuu; *Balozi* Fatma Mohammed Rajab, Naibu Katibu Mkuu; Waheshimiwa Mabalazi wa Tanzania; Wakuu wa Idara na Vitengo; Wakuu wa Taasisi zilizo chini ya Wizara; na watumishi wote kwa kufanya kazi kwa umahiri, weledi na ufanisi katika kunisaidia kutekeleza majukumu yangu ya kulinda na kutetea maslahi ya Taifa letu ndani na nje ya nchi.

212. Mheshimiwa Spika, kipekee napenda kuwashukuru Mhe. Prof. Palamagamba John Aidan Mwaluko Kabudi (Mb), aliyekuwa Waziri; Mhe. Dkt. Damas Daniel Ndumbaro (Mb) na Mhe. William Tate Ole Nasha (Mb) waliokuwa Naibu Mawaziri; Mhe.

Balozi Brig. Gen. Wilbert A. Ibuge aliyekuwa Katibu Mkuu na Mhe. Dkt. Mwinyi Talib Haji aliyekuwa Naibu Katibu Mkuu kwa mchango wao mkubwa katika kutekeleza majukumu ya Wizara katika Mwaka wa Fedha 2020/2021.

213. *Mheshimiwa Spika*, kwa nafasi ya pekee kabisa, napenda kumshukuru mume wangu mpendwa Mhandisi Dkt. George Steven Mulamula; watoto wangu pamoja na familia yangu kwa ujumla kwa uvumilivu wao na kuwa karibu nami wakati wote wa kutekeleza majukumu yangu ambayo wakati mwingine yanatilazimu kuwa mbali nao kwa muda mrefu.

7.0 MALENGO YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

214. *Mheshimiwa Spika*, katika Mwaka wa Fedha 2021/2022, Wizara imeweka kipaumbele katika kutekeleza majukumu yafuatayo:

- i. Kuendelea kutekeleza diplomasia ya uchumi ikiwa ni pamoja na kuwezesha balozi zetu kuwa kiungo muhimu cha kukuza uwekezaji, upatikanaji wa masoko ya bidhaa na huduma zinazozalishwa nchini na kuvutia watalii;

- ii. Kuendelea kuboresha na kuimarisha uhusiano na nchi nyingine, jumuiya za kikanda na mashirika ya kimataifa;
- iii. Kuendelea kuweka mazingira wezeshi, kuratibu na kuhamasisha ushiriki wa Watanzania wanaoishi nje ili kushiriki kikamilifu katika kuchangia maendeleo ya nchi;
- iv. Kuendelea kulinda na kutetea misingi ya Taifa letu ndani na nje ya nchi;
- v. Kuendelea kushawishi na kuhamasisha matumizi ya lugha ya Kiswahili kwa nchi moja moja, jumuiya za kikanda na kimataifa;
- vi. Kuendelea kushiriki katika juhudi za kulinda na kuimarisha amani duniani na maendeleo kupitia Umoja wa Mataifa;
- vii. Kuendelea kujenga na kukarabati majengo kwa ajili ya balozi zetu ili kupunguza gharama na kuleta mapato kwa Serikali;
- viii. Kuendelea kufungua ofisi za Balozi na Konseli Kuu mpya katika nchi za kimkakati;

- ix. Kuendelea kushiriki kikamilifu katika kuimarisha utangamano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC) na Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC);
- x. Kuendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu utekelezaji wa majukumu ya Wizara, masuala ya uhusiano wa kimataifa na utangamano wa kikanda;
- xi. Kuendelea kusimamia utekelezaji wa majukumu ya Taasisi zilizopo chini ya Wizara; na
- xii. Kuendelea kusimamia rasilimali watu na fedha Makao Makuu ya Wizara na Balozini.

8.0 MALENGO YA TAASISI ZILIZO CHINI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

Kituo cha Kimataifa cha Mikutano Arusha (AICC)

215. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2021/2022, Kituo kimepanga kukusanya mapato ya **shilingi 17,763,743,153**. Kati ya mapato

hayo, **shilingi 16,202,606,216** ni kutoka vyanzo vya ndani vya mapato na **shilingi 1,561,136,937** zitatokana na mkopo. Fedha za mkopo ni kwa ajili ya kugharamia nyongeza ya mradi wa jengo la wagonjwa wa nje la Hospitali ya AICC, ununuzi wa vifaa tiba pamoja na gharama za awali za kujenga jengo la biashara jijini Arusha.

216. Mheshimiwa Spika, Kituo kinaendelea kufanya taratibu za kuanza ujenzi wa Kituo cha mikutano kitakachoitwa *Mount Kilimanjaro International Convention Centre (MK-ICC)* jijini Arusha. Kituo hicho kitaimarisha na kuongeza kasi ya utekelezaji wa diplomasia ya mikutano na maonesho hapa nchini.

Chuo cha Diplomasia (CFR)

217. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 Chuo kimepanga kukusanya **shilingi 3,511,965,000** kutoka katika vyanzo vya ndani. Aidha, Chuo kinatarajia kutekeleza majukumu yafuatayo:

- i. Kuendelea kutoa mafunzo ya mahusiano ya kimataifa; lugha ya Kiswahili kwa wageni; na mbinu za kidiplomasia;

- ii. Kuendelea kufanya tafiti katika maeneo ya mahusiano ya kimataifa na mbinu za kidiplomasia;
- iii. Kutathmini matokeo ya mafunzo yaliyotolewa na mipango ya mafunzo kwa ujumla;
- iv. Kuendelea na ujenzi wa vyumba vya mihadhara kwa lengo la kuongeza udahili na mapato ya Chuo; na
- v. Kuendelea kutoa ushauri na huduma za kitaalamu kwa Serikali na Taasisi zake.

Mpango wa Hiari wa Afrika wa Kujitathmini katika Masuala ya Demokrasia na Utawala Bora (APRM)

218. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2021/2022, APRM inatarajia kutekeleza vipaumbele vifuatavyo:

- i. Kuendelea kufanya tathmini za utawala bora za mpango wa APRM ikiwa ni pamoja na kuhuisha mbinu za utafiti kwa kupitia upya hojaji ya APRM;

- ii. Kuboresha viashiria vya utafiti, kuzingatia matumizi ya teknolojia katika utekelezaji wa Mpango na kupanua wigo wa zana zinazotumika katika utafiti;
- iii. Kuratibu utekelezaji wa Mpango Kazi wa APRM kwa kushirikiana na Wizara, Idara na Wakala za Serikali katika kuandaa taarifa ya mwaka na kuweka mfumo madhubuti wa ufuatiliaji; na
- iv. Kuimarisha mawasiliano na utoaji taarifa kuhusu Mpango wa APRM kwa kuendelea kutekeleza Mpango wa Mawasiliano wa Miaka Mitano 2021/2022–2025/2026.

9.0 MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

219. *Mheshimiwa Spika*, katika Mwaka wa Fedha 2021/2022, Wizara inatarajia kukusanya kiasi cha **shilingi 2,550,879,000** ikiwa ni mapato ya Serikali yatakayopatikana kutokana na vyanzo vilivyopo Makao Makuu ya Wizara na Balozi za Tanzania ambavyo ni pango la nyumba za Serikali zilizopo nje ya nchi na kuthibitisha nyaraka.

220. Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022, Wizara imetengewa bajeti ya kiasi cha **shilingi 192,265,438,000**. Kati ya fedha hizo **shilingi 178,765,438,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida zinazojumuisha **shilingi 167,937,219,000** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo; **shilingi 10,828,219,000** kwa ajili ya Mishahara; na **shilingi 13,500,000,000** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo.

221. Mheshimiwa Spika, kati ya fedha za bajeti ya Matumizi Mengineyo ya Wizara, **shilingi 800,000,000** ni kwa ajili ya Mpango wa Hiari wa Afrika wa Kujitathmini katika Masuala ya Demokrasia na Utawala Bora (APRM), **shilingi 1,000,000,000** ni kwa ajili ya Chuo cha Diplomasia (CFR), **shilingi 1,280,000,000** ni kwa ajili ya Mahakama ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu (ACHPR) na **shilingi 170,000,000** ni kwa ajili ya Bodi ya Ushauri wa Masuala ya Rushwa ya Umoja wa Afrika (AUABC). Aidha, kati ya fedha zilizotengwa kwa ajili ya Mishahara, **shilingi 2,202,193,800** ni kwa ajili ya mishahara ya Chuo cha Diplomasia.

222. Mheshimiwa Spika, kati ya **shilingi 13,500,000,000** zilizotengwa kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo, **shilingi 6,500,000,000** ni kwa ajili ya awamu ya kwanza ya ujenzi wa ofisi ya ubalozi

na kitega uchumi ubalozi wa Tanzania Kinshasa, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo; **shilingi 5,000,000,000** ni kwa ajili ya ujenzi wa ofisi na makazi ya Balozi, ubalozi wa Tanzania Muscat, Oman; **shilingi 1,000,000,000** ni kwa ajili ya ujenzi wa makazi ya Balozi wa Tanzania Addis Ababa, Ethiopia; na **shilingi 1,000,000,000** ni kwa ajili ya kuendeleza ujenzi wa vyumba vya mihadhara katika Chuo cha Diplomasia.

10.0 HITIMISHO

223. Mheshimiwa Spika, ili kuweza kutekeleza kikamilifu majukumu ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022, naomba Bunge lako Tukufu liidhinishhe jumla ya **shilingi 192,265,438,000**. Kati ya fedha hizo **shilingi 178,765,438,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **shilingi 13,500,000,000** ni kwa ajili ya Bajeti ya Maendeleo.

224. Mheshimiwa Spika, naomba kutumia nafasi hii adhimu kukushukuru tena wewe binafsi, Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa Wabunge wote kwa kunisikiliza.

225. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akiwa katika picha ya pamoja na Mheshimiwa Yoweri Kaguta Museveni, Rais wa Jamhuri ya Uganda (kushoto) pamoja na Mheshimiwa Dkt. Philip Isidor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (kulia) mara baada ya kushuhudia uwekaji saina Mkataba wa Uenyaji kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Kampuni ya Mafuta Ghafi ya Afrika Mashariki (EACOP) kuhusu Ujenzi wa Mradi wa Bomba la kusafirisha Mafuta Ghafi la Afrika Mashariki kutoka Hoima, Uganda mpaka Chongoleani, Tanga tarehe 20 Mei, 2021

Mhe. Balozi Liberata R. Mulamula (Mb), Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki na Mhe. Balozi Dkt. Amina Mohamed, Waziri wa Michezo, Utamaduni na Urithi wa Jamhuri ya Kenya wakisaina Hati ya Makubaliano ya Ushirikiano katika Masuala ya Utamaduni, Sanaa, Mahusiano ya Jamii na Urithi wa Taifa Ikulu jijini Nairobi, Kenya tarehe 4 Mei, 2021

Hayati Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Awamu ya Tano wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na mgeni wake Mheshimiwa Filipe Jacinto Nyusi, Rais wa Jamhuri ya Msumbiji na Mwenyekiti wa SADC wakiwapungia mikono wananchi wa Wilaya ya Chato wakati alipowasili nchini kwa ziara ya kikazi ya siku moja tarehe 11 Januari, 2021

Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi (wa kwanza kulia) akiwa katika picha ya pamoja na baadhi ya Wakuu wa Nchi na Serikali wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC) pamoja na Dkt. Stergomena L. Tax, Katibu Mtendaji wa Jumuiya hiyo aliposhiriki Mkutano wa Dharura wa Troika jijini Maputo Msumbiji akimwakilisha Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania tarehe 08 Aprili , 2021